

KULTÚRA

ROČNÍK XXI. – č. 6

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

21. MARCA 2018

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Autorom tejto výtvarnej kompozície z plastových fľaš je Azerbajdžanec Rašad Alakbarov. Za zdanlivo jednoduchým nápadom sa skrýva priestor na mnoho úvah. Mali by si ho vštepíť do pamäti tí, ktorí nie sú schopní vidieť v čriepkoch celok, syntézu. Výtvarníkovi sa v tomto prípade podarilo ukázať, že pod správnym uhlom osvetlenie môže zdanlivo chaotické predmety premietnuť na pozadie ako portrét. Ak budeme vnímať javy nie jednotlivo, ale vo vzájomnej väzbe, možno sa im podarí vyhnúť sa mnohým nedorozumeniam a sklamaniam, že napriek pozornosti neboli schopní rozlíšiť podstatu.

Dostupné pramene, svedčiace ako kresťanské obce prvých storočí chápali a prežívali štyridsaťdňovú prípravu na Veľkonočné sviatky Pána, nás priam zarážajú, vari i zahanbujú. Predovšetkým pred ich duchovným zrakom stál Ježiš, náš Pán. On, ktorý sa podľa vzoru veľkých mužov Starého zákona tiež pripravoval na svoje verejné pôsobenie štyridsaťdňovým pobytom na púšti. „Tam sa postil a vyhľadoval“, zvestujú evanjeliá. Preto tvrdý pôst si vedome ukladali prvotné kresťanské spoločenstvá ako záväzok, normu predveľkonočnej doby. Počas štyridsiatich dní sa veriaci iba raz do dňa nasýtili, ináč sa pokrmu nedotkli. Na záver, od Veľkého piatku do noci pred slávením Pánovho vzkriesenia, sa vyžadovalo úplné zdržanie sa pokrmov. Skutočne tvrdý pôst. Veru, nebol „prechádzkou ružovou záhradou“...

V živote Cirkvi počas stáročí nájdeme o pôste nespočetne veľa príkladov. V rannom stredovekom svedectve slovenských cirkevných dejín o asketickom živote sv. Andreja – Svorada (+ 1032), pustovníka a duchovného syna sv. Benedikta z kláštora sv. Hypolita na vrchu Zobor neďaleko Nítry, stojí zaznamenané: „Keď sa ten ctihodný muž Andrej utiahol do pustovníckej

samoty, ustavične sa postil až po úplné vyčerpanie tela, ale na posilnenie duchovného života. Tri dni sa zdržiaval všetkého, čo možno dať do úst, pre lásku k milosti toho, ktorý sa kôli ľuďom stal človekom a štyridsať dní sa postil...

Keď však nadišiel čas štyridsaťdňového pôstu ... dostal od otca Filipa, od ktorého prijal rehoľné rúcho, štyridsať orechov a spokojný s týmto pokrmom s radosťou očakával deň svätého vzkriesenia. V tieto, ale aj v iné dni, hoci jedlo nielenže nestačilo na posilnenie tela, ale ešte aj ducha podlamovalo, nikdy, okrem času modlitby, nevynechal prácu ...“ (por. Život svätých pustovníkov vyznavača Andreja – Svorada a mučenika Benedikta od päťkostolského biskupa Maura).

Príčina krízového stavu

Pýtame sa: Aký zmysel videli vtedy veriaci v ich prísnom odriekaní? Čo chceli dosiahnuť? Nebolo iba nezmyselným sebatýraním, ako ho

RUDOLF MASLÁK

nachádzame v istých združeních fanatikov? Nie! Kresťan chcel už vtedy vedieť, prečo sa postí. Myslitelia, učitelia Cirkvi sa hlbšie zamýšľali nad významom telesného pôstu a vysvetľovali veriacim jeho ciele. Uvážme, či ostávajú platné i dnes.

Kresťan si pôst a odriekanie ukladá s pokorou pred Bohom, jeho svätosťou. Koná vedome, sebakriticky. Vidí svoju hriechnosť, previnenia

voči Bohu. Prosí ním o dar, milosť odpustenia. Pôstom, ktorý naozaj stojí sebazaprenie, sa chce utvrdiť, upevniť vo svojom vnútornom obrátení. Je činiteľom, ktorým možno zosilniť vôľu do boja proti zlu v sebe; získať nadvládu nad chybnými náklonnosťami, nad vášňami tela i ducha. Darúva človeku vnútornú slobodu, ako hovorí Prvá pôstna omšová pieseň vďaka Rímskeho misála: „Lebo ty milostivo umožňuješ svojim veriacim, aby každoročne s očisteným srdcom a s radosťou očakávali veľkonočné sviatky, horlivejšie konali nábožné úkony a skutky dobročinnnej lásky, hlbšie prežívali tajomstvo svojho znovuzrodenia, a tak dosiahli plnosť milosti Božích detí ...“

(Pokračovanie na 2. strane)

Kto pozná Sväté písmo, pozná aj podobnosť o ženichovi a svadobnej hostine. Vie, že ženich pozval naostatok na hostinu žobrákov z ulice, pretože pozvaní VIP hostia, povedané dnešným jazykom, pozvanie odmietli.

Dňa 25. marca 1988 som sa zúčastnil Sviečkovej manifestácie. Čítil som mravnú povinnosť podporiť odvážnych ľudí, pretože režim prenasledujúci vieru v Ježiša Krista, je prosto satanský. Zatelefonoval som vtedy plný rozochve-

Povolání

TEODOR KRÍŽKA

nia priateľovi básnikovi, ktorého som si ako kresťana vážil. O to väčšie bolo moje prekvapenie, keď na mňa vyletel, že demonstrácia je politická, či som nepočul v televízii dekana Záreckého. Išiel som teda sám. A neľutujem, išiel by som na Sviečkovú manifestáciu znova, aj po tridsaťročných skúsenostiach s politikou, s faktom, že naozaj podľa dôsledkov mala Sviečková manifestácia politický charakter. Treba totiž odlišovať politiku od zrady.

Žiaľ, po tridsiatich rokoch vidieť zjavne, že demonštrované dobro môže byť aj machiavelistickým nástrojom treťích síl, ktoré odstraňovaním jedného druhu zla môžu pomáhať nastoleniu zla nového.

Nie som Ficov volič. Ale keď vidím, ako sa pokúšajú isté sily vyštvárať k moci po chrbtach mladej, neskúsenej generácie, dnes už nemôžem konať inak, iba trvať na ústavnosti výmeny exekutívy. Demokracia u nás nie je ohrozená. Nik demonštrantom nepolieval vodnými delami, ako sa to dialo 25. marca 1988, ale ako sa to bežne deje aj dnes v ktoromkoľvek štáte, ktorý je náš vzor. Zato mám dôvodné podozrenie, že vražda dvoch mladých ľudí, ktorú z celej duše odsudzujem, je iba zámienna na boj o moc. Vedú ju sily, ktoré sa už dvadsaťdeväť rokov nevedia dostať k moci inak ako zradou vlastných voličov, popretím volebných sľubov, a čo je ešte horšie, umiestnením na svojich kandidátkach ľudí, ktorí zjavne nemajú v úcte vlastný národ, jeho zápas o prežitie, teda ktorí žijú zo žoldu (mravného alebo aj finančného) odporcov akejkolvek národnej identity a zvrchovanosti.

A teraz k tým žobrákom. Roku 1988 ženich pozval na hostinu duchovnú elitu národa. Ale on ju pozval aj 1. januára 1993 a pozýva ju aj dnes, každý deň, každú minútu. Žiaľ, hostia svadobnej hostiny z marca 1998 už na svadbu prestali prichádzať. Prijali pozvanie iných ženichov, dokonca tých, ktorí všemožne vytláčajú pravého ženicha spoza svadobného stola.

Ženich však svadobnú hostinu nezrušil a nikdy ju nezruší. V nijakom čase, v nijakom kontexte, bez ohľadu na moc a okolnosti. Preto sa nečudujte, ak prijal za stolom žobrákov. Veľa je povolaných, málo vyvolených.

Príčína...

(Pokračovanie z 1. strany)

Okrem toho sa telesný pôst môže stať modlitbou. Prosbou o dajaký mimoriadny Boží dar. Prosbou nielen ústami, lež aj skutkom, životom. Možno ho tiež pochopiť ako osobnú účasť na Ježišovom utrpení a smrti. Nakoniec, čo sa pôstom ušetří, má mať aj pozitívny sociálny rozmer: Stať sa konkrétnym darom lásky pre chudobných a hladujúcich. Nahliadame, kresťan si už v minulosti vedel zdovodniť svoj pôst a vedel by to i dnes.

Náš predveľkonočný pôst sa po 2. Vatikánskom koncile (1962 – 1965) zredukoval na pramálo. Ktovie, či tvrdé pôsty niekdajších čias by sme pri hektike a napätíach dnešného života zniesli. Odporúča sa nám ich nahradiť dajakým konkrétnym iným dobrovoľným zriekanim. Veď akokoľvek, telesný pôst a iné vonkajšie zriekania nie sú všetkým. Otvorene treba povedať ani tým najhlavnejším. K pôstnemu konaniu mali už tie tvrdo sa postiace kresťanské generácie istý kritický postoj. Rozpamätávali sa na slová, ktoré v minulosti Boh ústami proroka Izaiáša odkázal svojmu ľudu: Načo sa postíte - hovoriť - keď sú pritom spory a zvady medzi vami? Načo si posýpate hlavu popolom a obliekate sa do vriec? Načo chodíte zhrbení ako usýchajúca trstina, keď pritom vaše srdce ostáva tvrdé, nemilosrdné voči bližnému; keď ste k sebe neúprimní, falošní, navzájom sa klamete? Pôst, ktorý sa ľúbi mne – hovoriť Boh – je iný: Rozviazť nespravodlivé putá, ktorými si zviazal, zotročil svojho bližného! Odním z jeho pliec nespravodlivé bremeno, ktorým si ho zaťažil. Rob dobro! Daj chlieb hladujúcemu! Prijmi do svojho príbytku toho, kto nemá strechu nad hlavou! Daruj oblek trpiacemu zimou! A nakoniec: Nezatváraj svoje srdce voči tým z vlastného príbuzenstva, ktorí ťa potrebujú (por. Iz 58, 1 – 9). Nahliadame, pôst je pre kresťana pozitívnu príčinou krízového stavu. Nič neosoží, ak sa ním nepremeni, neobnoví srdce, vnútro človeka ...!

Kiežby Boh i nám v nastávajúcich dňoch ukázal smer a ciele pôstu, ktorý by sa mu na nás ľúbil; a počuli by sme od neho smernice: V tvojom živote stojíš na istom mieste. Máš úlohy v spoločnosti, Cirkvi, rodine. Teraz sa v nich angažuj celou dušou, všetkými silami a vezmi na seba aj ich ťarchu a tvrdé stránky. Prichodí ti niešť kríž utrpenia, telesného, či duševného, bez výhľadu na skoré oslobodenie? Pokús sa v pôstnej dobe zmieriť sa s ním. Znášaj, prijmi ho deň čo deň, v pokoji, trpezlivo, odvážne... Zisťuješ, že ťa istá vášeň, náruživosť, vedie na cestu pomalého sebazničenia? Pozastav sa, spamätaj, spoznaj priepasť, nad ktorou stojíš, ver v Božiu pomoc a rozhodni sa k radikálnemu odporu! Zisťuješ pri smelom a úprimnom pohľade, že máš vnútro plné nepriazne voči blízkym, pyšného opovrhovania inými, závisť, hnev? Obrež svoje srdce, vyčisti ho v týchto dňoch! Otvor sa pre myšlienky pokoja a zmierenia, porozumenia a obetavej lásky.

Pýtajme sa, najlepšie sami, vo svedomí: Čo by mi Boh sám označil ako pôst, ktorý by sa mu ľúbil, schvaľoval, prijal? Pôst, ktorý by bol v týchto dňoch milosťou a pozhnaním?

Mons. RUDOLF MASLÁK

Na Slovensku sme už dlhú dobu svedkami veľmi ľahostajného prístupu verejných inštitúcií k slovenským národným dejinám a symbolom. Platí to nielen pre prezidenta Kisku, ale aj pre Ficovu vládu a parlament pod vedením Andreja Danka. Už od vstupu Slovenska do Európskej únie v roku 2004 sú u nás masívne používané

nezávislé európske štáty. Namiesto nich bude v spoločnosti o všetkom zásadnom rozhodovať výlučne centrálna, čiže cudzia moc. V takejto situácii je mimoriadne potrebné zachovať používanie štátnych symbolov v praxi ako výraz štátnej suverenity a trvalú pripomienku významu národnej nezávislosti pre celú slovenskú spoločnosť.

Schôdzi NR SR pritom nie je veľa, do roka približne desať. Preto sa pýtam – komu z poslancov by mohlo prekážať desaťkrát do roka si vy-počuť našu národnú hymnu? Avšak, opäť sa raz ukázalo, aký majú poslanci takzvaných štandardných strán (Smer, SNS, Most, SaS, OĽANO) vzťah k našej krajine a národu. Slovenskú hymnu pred začatím

Slovenská hymna v parlamente prekáža už väčšine poslancov

symboly cudzej moci, ktoré sú rozvešané na budovách štátnych inštitúcií a verejných priestranstvách. Vlajka EÚ visí pomaly na každom kroku ako tichá pripomienka postupnej straty našej suverenity.

Slovenské národné symboly sú medzitým prostredníctvom tzv. salámmovej metódy postupne degradované. Čoraz viac ľudí ich nepovažuje za dôležité a čoraz viac slovenských politikov má problém vysloviť slovo Slovensko či Slovenská republika. Oveľa častejšie používajú výrazy ako „táto krajina“ či „občania tejto krajiny“. Stačí si to začať všímať. Namiesto slovenskej nezávislosti, samostatnosti a sebestačnosti, sa stále viac presadzuje myšlienka európskej integrácie a federalizácie, ktorá je v konečnom dôsledku spojená s úplnou likvidáciou štátnej suverenity Slovenskej republiky. Tento proces zašiel dokonca až tak ďaleko, že najvyšší ústavný činiteľ otvorene hovorí o tom, že Slovensko musí byť súčasťou takzvaného jadra Európskej únie. To v praxi znamená byť súčasťou formulácií sa Spojených štátov európskych, teda federálneho štátu, v ktorom už nebudú existovať

Slovenská hymna je jedným zo štátnych symbolov Slovenskej republiky. Jej výsostné postavenie je dokonca zakotvené priamo v Ústave SR. Je smutné, že slovenskú hymnu je v dnešnej dobe počuť väčšinou už len na športových podujatiach. Slovenskú hymnu nepočuť poriadne už ani v Národnej rade Slovenskej republiky. Za rok hrá v priemere možno jedenkrát. Poslanci ĽS Naše Slovensko preto navrhli, aby pred začatím každého rokovania NR SR zaznela štátna hymna Slovenskej republiky. Takýmto spôsobom by poslanci prejavili svoju úctu k Slovensku a slová hymny by im pripomenuli, čie záujmy majú v NR SR hájiť. Snáď by si konečne uvedomili, že to nie sú záujmy zahraničia, ani záujmy oligarchov či mimovládnych sponzorov, ale záujmy obyvateľov Slovenskej republiky. Možno by tiež zvučne a hrdé slová slovenskej hymny v srdciach niektorých poslancov prebudili aj ich zabudnutú slovenskú identitu, pretože mnohí z nich hlasujú za vyslovene protislovenské návrhy. Hranie slovenskej hymny pred každým roko-vaním NR SR by bolo zároveň príkladom pre ostatné verejné inštitúcie, že sa za Slovensko nemusia hanbiť.

schôdze NR SR v hlasovaní odmietli. Tým jasne ukázali svoj postoj nielen k samotnej hymne, ale aj k našej štátnosti. Nemôžeme tvrdiť, že sme boli výsledkom hlasovania prekvapení. Vieme dobre, aká zostava sedí momentálne v NR SR, ale aj to, že medzi poslancami slovenského parlamentu sedí poslanec, ktorý vyhlásil, že pri pohľade na slovenský znak mu je nevoľno.

Za slovenskú hymnu nehlasovala ani takzvaná Slovenská národná strana. Jej poslanci sa v diskusii vyjadřili, že oni majú so štátnou hymnou tichý a „intimný vzťah“, a že nesúhlasia s tým, aby sa hrala hocikedy a hocikde. Akoby začiatok rokovania parlamentu bolo „hocikedy“ a akoby NR SR bola „hocikde“.

Štátna hymna SR tak bude pred schôdzami národnej rady aj naďalej absentovať, rovnako ako absentuje akékoľvek národné povedomie u poslancov takzvaných štandardných strán. Aspoň už všetci vieme, prečo nechránia záujmy Slovenska.

MILAN UHRÍK
poslanec NR SR
za ĽS Naše Slovensko

Prosba k priaznivcom Kultúry

Nedovoľte ponižovať svoj národ,
nedovoľte ponižovať seba!
Prosíme, nepoľavujte v ušľachtilom úsilí,
prispejte na číslo účtu Kultúry
v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK6909000000000170427664

Vyhlásenie

My, účastníci konferencie Bezpečnosť a obrana štátu, vyjadrujeme hlboké znepokojenie nad nezodpovedným konaním prezidenta Slovenskej republiky Andreja Kisku a niektorých opozičných strán, ktoré zneužili smrť novinára a jeho priateľky na podnecovanie nenávisti a vášni voči legitímnej vláde a na jej zvrhnutie.

Slovensko nepotrebuje revolúciu, ktorá ho ožobračí a privedie do absolútneho chaosu, Slovensko nepotrebuje psychopatov v politike; nepotrebuje politikov slúžiacich cudzím záujmom; nepotrebuje mimovládny strážiace ciele ich zahraničných donorov; nepotrebuje médiá bojujúce proti vlastnému národu.

Vyzývame politikov, aby zachovali pokoj a demokratickou cestou sa usilovali realizovať svoje ambície. Dnes, keď sa v Európe potrebujeme zomknúť voči vnucovanému spôsobu života, ktorý si necíti civilizačné výdobytky a kresťanské hodnoty, keď sa potrebujeme brániť voči nanucovanému multikulturizmu a rozmiestňovaniu imigrantov do štátov Európskej únie, nesmieme podľahnúť domácim štváčom, ktorí si z vlastného národa robia svoj politický biznis.

Dôrazne žiadame, aby vláda SR zabezpečila systematickú ochranu a obranu celistvosti územia, pôdy, vodných, lesných a nerastných zdrojov Slovenskej republiky.

Obraciame sa na všetkých obyvateľov Slovenska, zaobráňte rozvratu našej krásnej vlasti!

Občianske združenie Rastic
SES NEZES
Slovakia plus
Korene
Kongres
slovenskej inteligencie
Občianske združenie
Slovenské hnutie obrody
Občianske združenie
Vospolnosť
Občianske združenie
Konzervatívne Slovensko
Občianske združenie
Spoločnosť A. Hlinku
Ústav dejín kresťanstva
Občianske združenie
Magnificat Slovakia
Občianske združenie
Aliancia za nedeľu
Spoločenstvo
kresťanské Slovensko

PAVOL ONDRÍK

Láska láskou zohrieva

Tá všeobecná snaha
oslovit' všetkých a prihovoriť sa všetkým –
akýmkoľvek spôsobom (písať, prednášať,
kázať, obhajovať, organizovať...)
sa mi stáva
čím ďalej, tým viac neprijateľnou,
ak nie – priam až odpornou...

Skúsenosť
vždy a všade prítomného Boha –
skrze Krista a v Kristovi –
– táto objektívna aktuálnosť
aj v najdrobnejšom okamihu konkrétnosti...!

A vtedy na ničom a nikom inom nezáleží...

Koľko je takých okamihov každý deň?

A oná – „svätá povinnosť“
vo mne nič iné nerobí,
len ma odvádza od – hoci tichého,
ale najhorúcejšieho tlkotu Srdca,
ktoré oživuje
a dýcha
a žije
a dáva...

Jednoducho je tu,
aby som ja bol pri Ňom.

Miloval,
obdivoval,
klaňal sa
a oslavoval Ho.

V bázlivom mlčaní stál
a v človečom osude
adoroval Boha.

Lebo to Jeho Srdce
životom ľudským tlčie!

Od rozumu a režimu
vychladnutý celý svet,

LÁSKA

láskou zohrieva...

Výzva signatárov národných a kresťanských síl

My signatári, z ktorých viacerí sme sa priamo podieľali na príprave a vzniku súčasnej SR, a to poslanci NR SR, spoluautori Ústavy SR, spoluzakladatelia demokratickej štátnej správy, slovenskí podnikatelia a členovia prípravného výboru Slovenskej vlasteneckej strany

VYZÝVAME

všetky mimoparlamentné národné orientované strany, hnutia, združenia, spolky a občianske aktivity, ktoré rešpektujú demokraciu a kresťanské tradície s hodnotami európskej civilizácie, aby sa vo svojej činnosti orientovali na zjednotenie týchto síl, aby tak mohla byť zachovaná identita a zvrchovanosť Slovenskej republiky.

Signatári tejto výzvy pripravujú na deň zvrchovanosti celonárodné zhromaždenie pronárodných síl za účelom národného zmierenia a zjednotenia politickej sily, tak aby v nastávajúcich najbližších voľbách sa zbytočne netriešili a mohli svojimi volebnými výsledkami najvyšších orgánov štátu brániť a presadzovať národný a kresťanský pilier našej štátnosti doma i v Európskej únii.

Vyzývame, aby sme spoločne hľadali vhodného kandidáta na post prezidenta SR, ktorý nebude rozdeľovať spoločnosť, ale svojou prirodzenou autoritou a národnou hrdosťou bude dôstojne reprezentovať štát doma i v zahraničí. Vyzývame rovnako hľadať takýchto kandidátov na poslancov Európskeho parlamentu za Slovenskú republiku.

Obraciame sa na zástupcov národných a kresťanských združení, politických strán a hnutí, aby sa pridali k našej aktivite.

Mail.: l.liska@lmsk.sk,
alebo l.liska696@gmail.com
Trnava, 3. marca 2018

Eudovít Líška, Juraj Mezei,
Miroslav Polner,
Jaroslav Čupka,
Mária Prokešová, Arpád Matejka, Viliam Oberhauser,
Michal Thur, Jaroslav Okša

Sto rokov je aj pre spoločnosť dosť dlhá doba na to, aby sa dalo akékoľvek spoluzitie hodnotiť objektívne. Pri tejto významnej príležitosti budeme počuť veľa naslovovzatých odborníkov z radov historikov, politikov, politológov, novinárov, komentátorov. Nepochybujem, že najmä takých, ktorí už tradične dostávajú priestor v našich "nezávislých" médiách. Je potrebné povedať, že sa jednalo o spoluzitie od prvej do poslednej chvíle založené na klamstvách, vzájomnej nedôvere a možno aj podvodoch. Preto dovoľte, aby som sa ja, skutočne nezávislý laik, vyjadril bez zábran z pozície človeka, ktorý mal možnosť žiť a komunikovať s Američanom, legionárom, i s vojakom slovenskej aj československej armády. Nielen to. Mal som možnosť aj na osobnej skúsenosti ako športovec, reprezentant, poznať mnohé, čo nás v spoločnom štáte postretlo.

Aby nedošlo k nedorozumeniam, ujasníme si najskôr, čo sa rozumie pod pojmom NÁROD. Slovník slovenského jazyka uvádza: Národ - historicky vytvorené pevné spoločenstvo jazyka, územia, hospodárskeho života a psychického ustrojenia, ktoré sa prejavuje v spoločenstve kultúry. Náš národ to do bodky splňuje a iba čudní ľudia sú schopní popierať existenciu slovenského národa v súčasnosti aj v hĺbke dejín. Nebudem s nimi polemizovať. Skôr im navrhmem, aby si doplnili vzdelanie o staré aj nové fakty a priznali si svoje, možno zaplatené tvrdenia.

Začnem od chaotických rokov končiacej sa Prvej svetovej vojny. Situácia na bojiskách aj v politických kuloároch dávala nádej, že sa Slovensko vymaní z maďarskej krutovlády a bude môcť zaujať významné miesto medzi národmi. Už 10. septembra 1914 Slovenská liga v Amerike žiadala samourčovanie právo a úplnú samosprávu pre slovenský národ. Cestu aj smer kľiesnil Milan Rastislav Štefánik, ku ktorému sa pridali T. G. Masaryk a Edvard Beneš. V posolstve Slovákom, 15. februára 1915 v Paríži, sľúbil Masaryk úplnú samostatnosť s vlastným snemom v Nitre. To mu však nebránilo, aby už o niekoľko dní neskôr vydal memorandum v ktorom žiadal obnovu Čiech ako samostatného štátu aj so Slováckmi, ktorí "sú Česi, aj keď používajú slovenčinu ako svoj spisovný jazyk".

Prvé, reálne štátne zoskupenie navrhli Slováci žijúci v Amerike. Oni mali politický rozhľad aj jasnú predstavu o modernom, perspektívnom a životaschopnom spoluzití národov v jednom štáte. Vyjadrili to vo vyhlásení: "Nikomú na svete nechceme byť poddaní - teda ani Maďarovi, ani Nemcovi, ani Rusovi, ani Poliakovi, ani Čechovi". Na osamostatnenie Slovenska vyhlásili zbierku. Slovenská liga a České národné združenie uzavreli 23. októbra 1915 v Clevelande dohodu, v ktorej definovali pravidlá pre budúcnosť spoločného štátu na princípoch federatívneho zväzku. S takouto formou spoluzitia súhlasili slovenské aj české spolky v Rusku.

Koncom mája 1918 predseda Česko-Slovenskej národnej rady T. G. Masaryk vyhlásil: "Bude slobodné Česko a bude slobodné Slovensko. Na Slovensku politické vedenie, školy, súdnictvo a všetko iné bude slovenské, v Čechách české". V tých-

to intenciách uzatvorená zmluva vzišla do povedomia pod názvom Pittsburská dohoda.

- Slovensko bude mať svoju vlastnú administratívu, svoj snem a svoje súdy.
- Slovenčina bude úradným jazykom v škole, v úrade a vo verejnom živote vôbec.
- Česko-Slovenský štát bude republikou. Jeho Konštitúcia bude demokratická.
- Organizácia spolupráce Čechov a Slovákov v Spojených Štátoch bude podľa potreby a meniacej sa situácie pri spoločnom dohovorení, prehľbená a upravená.
- Podrobné ustanovenia o zariadení česko-slovenského štátu ponechávajú sa oslobodeným Čechom a Slovákom a ich právoplatným predstaviteľom." Zmluvu podpísali:

A. Mamatey, I. Bielek, J. Janček ml., M. Gazdík, M. Getting, J.

prihlásili k samo určovaciemu právu česko-slovenského národa, čím vyjadrili požiadavku vytvorenia spoločného štátu. Týmto dodali legitimitu úsiliu zahraničného odboja za vznik Česko - Slovenska a zároveň legitimizovali budúce obsadzovanie Slovenska domácimi a zahraničnými česko-slovenskými jednotkami, aby bolo možné prevziať správu nad územím. Deklarácia ďalej požadovala okamžité ukončenie vojny. Jej originál pred odovzdaním v Prahe Milan Hodža upravil a Originál zničil.

Nový štát vznikol, no nenaplnil očakávania Slovákov, ani podmienku autonómie danú Rusinom. Od tých čias žiadali slovenskí zástupcovia vo všetkých česko-slovenských zastupiteľských orgánoch nespočítateľnekrát nápravu. Dostávali štandardnú odpoveď - "nelze vyhověti". Slovenskí poslanci boli dvadsať rokov v spoločnom parlamente

ciu obyčajne vybojujú, malé štáty, ako je aj ten náš, takúto možnosť nemajú. Vždy musia hľadať súhlas a garanciu mocností. Vtedy, rovnako ako aj dnes platí, že existencia malého štátu musí byť prospešná aj pre tie veľké. Náš prvý novodobý štát vznikol ojedinelou zhodou geopolitických okolností. Nevznikol násilím, ale úsilím jeho zástupcov, ktorých snaženie o rovnoprávne postavenie v spoločnom štáte bolo zo strany partnera dvadsať rokov ignorované. Ako som už uviedol, rovnoprávnosť národov v spoločnom štáte bola pre českú stranu vždy neprijateľná.

Na oklieštenom území, bez meny aj bez zlata na jej krytie, bez emisnej banky, bez železničnej dopravy na juh, bez obilnice na Žitnom ostrove, bez konsolidovaného priemyslu, poľnohospodárstva, školstva, štátnej správy, diplomacie, armády vznikol štát, ktorý v krátkom čase preukázal

Ak svoje tvrdenia chcel dokázať, musel za každú cenu vyvolať krviprelievania. Iba sabotážami a utrpením Čechov mohol pred spojencami argumentovať. Tí mu totiž celkom oprávnenne vyčítali, že v protektoráte funguje zásobovanie aj výroba pre Wehrmacht.

Riešenie našiel. Požiadal anglické velenie, aby prostredníctvom ich špecialistov z československej jednotky dobrovoľníkov vybral a vycvičil diverzantov a postupne ich ako letecký výsadok v malých, jedno až trojčlenných skupinkách prepravovali do protektorátu. Podraz spočíval v tom, že pred odletom z Anglicka ich vybavil anglickými konzervami, zbraňami, padákmi, neaktuálnymi kontaktnými adresami, aj neplatnými a neúplnými dokladmi. V krátkom čase ich gestapo objavilo a exemplárne popravilo. Každé odhalenie bolo podľa očakávania mučením a smrťou potrestané a následne zverejnené. To nestačilo. Dr. Beneš prišiel s myšlienkou - podľa vlastných slov - „pro nádhernou akci: zavraždení spáchané našim komandem úplně tajně“. Na jeseň roku 1941 sa v Londýne uskutočnila porada, na ktorej stanovili termín - 28. október 1941 (vznik ČSR), aj obeť - bol ňou zastupujúci protektor.

Vytúžená akcia, ktorú dvaja výsadkári 150 dní pripravovali, sa aspoň čiastočne podarila. V máji 1942 na SS Obergruppenführera a generála polície Reinharda Tristana Eugena Heydricha zaútočili. Jeden síce bez výstrelu ušiel, ale druhému sa podarilo hodiť upravenú bombu do blízkosti auta v ktorom sa protektor viezol. Kus plechu z operadla mu vnikol do chrbta a po niekoľkých dňoch v nemocnici zraneniu podľahol. Nemci v odvetu vyvražďili a zničili dve dediny, o život pripravili 2,5 tisíce obyvateľov protektorátu a viacej ako 10 000 Židov navyše plánu v táboroch smrti.

Aj Slovensko muselo uzatvoriť "Ochrannú zmluvu" s Nemeckom. V rámci nej bolo povinné, podľa svojich možností, poskytnúť Nemcom pracovnú silu, nerastné bohatstvo, drevo aj potraviny a tiež železničnú aj cestnú dopravu. Nemenej dôležitý bol rozvoj zbrojnej výroby a vycvičenie, vyzbrojenie a vystrojenie bojaschopnej armády. Tá sa osvedčila, keď z poľského obsadenia vrátila slovenské obce späť do ich domoviny. Musela sa však zapojiť aj do boja proti bolševickej Červenej armáde. Vojaci slovenskej armády sa stretli s nepriateľom na území Ukrajiny. Víťaznú bitku pri Lipovci zaplatilo 60 vojakov životom a asi 300 zranením. Postupovali cez Kyjev, Rostov na Done až po Goriačij luč pod Kaukaz. Porážka nemeckej armády pri Stalingrade priblížila koniec bojov aj pre našu armádu. Počas celého obdobia zahynulo asi 1500 vojakov.

Intrigy Beneša so Stalinom, s ktorým v tichosti uzatvoril zmluvu o spolupráci a povojnovej pomoci, zasiahli aj Slovensko. Z územia Sovietskeho zväzu prichádzali utečení zajatci z Nemecka, dezertéri Slovenskej armády, ale najmä príslušníci NKVD, ktorí organizovali partizánske boje. Koncom augusta 1944 vypuklo v okolí Banskej Bystrice Slovenské národné povstanie. Do akcií sa spočiatku zapojilo asi 50 tisíc vojakov Slovenskej armády. Na povstaleckom území bola vyhlásená Československá republika

Sto rokov

Pankúch, M. Bosák, G. H. Míka, Rev. J. Murgaš, I. Gessay, J. Hušek, Rev. J. Kubašek, A. Schustek, J. Karlovský, Rev. P. J. Šiška, J. A. Ferienčík, I. Daxner, T. G. Masaryk, K. Pergler, H. Dostál, L. Fisher, Rev. O. Zlámal, B. Simek, V. Beneš, J. J. Zmrhal, Rev. I. Kestl, J. Straka, J. Martinek, Dr. J. P. Pecivál.

V októbri toho istého roku, T. G. Masaryk vyhlásil samostatnosť Česko-Slovenského štátu. Napodiv, nie v Čechách a už vôbec nie v Slovensku, ale vo Washingtone bez vedomia slovenského aj českého národa. Český národný výbor sa zišiel 28. októbra v Prahe a vydal zákon o zriadení samostatného Česko-Slovenského štátu - opäť bez vedomia Slovákov. Prítomní boli síce dvaja Slováci, ale iba zhodou okolností, súkromne, bez akéhokoľvek poverenia. Neinformovanosť Slovákov o tvorbe a vydaní zákona dosvedčuje skutočnosť, že vtom istom čase o naše národné práva, v budapeštianskom sneme, bojoval náš zástupca, poslanec Ferdiš Juriga. Medzinárodnú situáciu komplikovala požiadavka Národnej rady uhorských Rusínov. Aj oni mali záujem pričleniť sa k novému štátu. Mierová konferencia v Paríži im pod podmienkou, že budú mať vlastnú autonómiu vyhovel.

O dva dni neskôr, teda 30. októbra 1918, sa konala porada slovenských politických činiteľov v Turčianskom sv. Martine. Nevedeli, že Česi už rozhodli. Slováci postupovali podľa pravidiel. Viacej ako 200 delegátov z celého Slovenska zostavilo a odhlasovalo Deklaráciu slovenského národa. Bola prijatá ako samostatný štátprávny akt slovenského národa, ktorým rušili zväzok s Uhorskom, a to nezávisle od udalostí v Prahe. Martinská deklarácie predstavuje jeden zo základných dokumentov zrodu česko-slovenského štátu. S odkazom na predchádzajúcu maďarskú začnú politiku zhromaždenie odmietlo akékoľvek právomoci uhorskej vlády v Slovensku. Za jediný zvrchovaný orgán, ktorý bol oprávnený vystupovať v mene slovenského národa bola prehlásená Slovenská národná rada. Slováci sa

zosmiešňovaní a ich požiadavky boli spochybňované. Tomáš G. Masaryk, po celý svoj život, relevantnosť Pittsburskej dohody odmietal napriek tomu, že ju podpísal. Spolu s Benešom popreli aj existenciu Slovenského národa. V tom ich podporovali Slováci, pre ktorých bolo z kariérnych alebo majetkových dôvodov výhodné sa za Čechoslovákov vyhlásiť.

Ktovie, dakedy by to tak bolo, ale na západnej hranici kvasila vojna. Po Mnichovskej dohode, so súhlasom Francúzska, Talianska a Anglicka, stratil spoločný štát prihraničné územie s Nemeckom, Poľskom a krátko nato aj s Maďarskom. Hitler začal obsadzovať Európu. Prezident Beneš najskôr na dva razy mobilizoval armádu, potom ju demobilizoval a 5. októbra 1938, z vlastnej vôle, podal demisiu. Pravidelnou linkou 22. októbra aj s manželkou odletel do Anglicka. Po Benešovi prijal miesto prezidenta právnik Najvyššieho správneho súdu Dr. Emil Hácha. Súhlasil, aby Parlament prijal zákon o autonómii Slovenska. Jeho krok však nenašiel dostatok porozumenia vo vládných kruhoch. Autonómia trvala iba 100 dní. Potom vládu v Slovensku prevzala ozbrojenou silou česká vojenská generalita. Vyhlásili stanné právo, uväznili 250 slovenských politických činiteľov, vrátane poslancov. Deportovali ich do českých väznic. Tento akt násilia dostal názov "Homolov puč" podľa veliaceho generála.

Hitler nezaháľal. Do Berlína pozval zástupcov Slovenska a dal im na výber - vlastný štát, alebo rozčesnutie medzi Maďarsko a Poľsko. Legálny a právoplatný slovenský snem sa 14. marca 1939 hlasovaním poslancov rozhodol pre samostatnosť. Vznik prvej slovenskej republiky je trvalou traumou nášho aj českého národa. Preto som sa pýtal historika, ktorý ešte aj dnes má uznanie médií, či existuje niečo ako predpis, alebo pravidlo, podľa ktorého má vzniknúť nový štát. Jednoznačnú odpoveď nepoznal a vyhýbavé odpovede ma neuspokojili. Z histórie vieme, že veľké štáty si svoje právo na existen-

životaschopnosť. Uznalo ho viacej ako 28 štátov vrátane Maďarska, Nemecka, Švajčiarska, Vatikánu, Talianska, Veľkej Británie, Španielska, Japonska, Francúzska, Belgicka, ...

Skoro všetky ťažkosti dokázala vláda nového štátu v krátkom čase prekonať. Štát začal prosperovať. Dobrovoľná zbierka medzi občanmi vytvorila základ pre vlastnú menu, úsilie občanov zaistilo jeho budovanie, rozvinul sa medzinárodný obchod. Slovenská koruna dosiahla väčšiu nominálnu hodnotu ako mnohé iné meny. Prosperita štátu mu zabezpečila medzinárodný rešpekt. Je nespochybniteľné, že bez existencie 1. Slovenskej republiky by náš národ dopadol podobne, ak nie horšie, ako Slováci žijúci na Maďarsku či Poliackmi zabranom území.

Aj Emil Hácha prijal "pozvanie" k Hitlerovi. Uznal jeho autoritu a ochranu českého národa zveril do jeho rúk. Nemecko vzápätí územie anektovalo a 16. marca 1939 zriadilo autonómny protektorát Čechy a Morava. Získali rozvinutý priemysel, poľnohospodárstvo aj vzdelanú a spoľahlivú pracovnú silu. Pre Nemcov bola nadovšetko zaujímavá výroba ľahkých aj ťažkých zbraní, najmä však nepoškodená výzbroj a výstroj vrátane ťažkej aj leteckej sily po demobilizovanej československej armáde.

Medzitým Beneš, ako to bolo jeho povaha blízke, intrigoval. Zabudol, že je súkromná osoba a choval sa ako prezident - predstaviteľ štátu v exile. Oživil tajnú službu, vytvoril si vlastnú vládu, začal organizovať vojenských dobrovoľníkov. Charakter mu nebránil usilovať o uznanie vo funkcii prezidenta v exile, pritom za chrbtom Angličanov kolaborovať so Stalinom.

Tvrdá ruka ríšskeho protektora prinášala úspech. Produktivita výroby stúpala, zásobovanie sa rozmáhalo. Zamestnanci v priemysle dostali vyššiu prídel stravy aj nárok na bezplatné kúpele. Na hrad prišli ďakovať delegácie spokojných českých robotníkov aj krojovaných roľníkov. To pre "exilovú vládu" nebolo dobré, keďže Beneš pred spojencami vystupoval ako osoba, ktorá má odboj v rukách.

aj mobilizácia. Veliteľstvo partizánov, podľa vôle Beneša, usilovalo o zničenie Slovenskej republiky a o obnovu Československa. Spolu so sovietskymi veliteľmi partizáni terorizovali civilné obyvateľstvo, vraždili občanov nemeckej aj slovenskej národnosti, sabotovali priemernú výrobu, železničnú aj cestnú dopravu. Slovenská vláda nedokázala túto represiu eliminovať. Partizáni ohrozovali zbrojnú výrobu aj bezpečnosť územia na ktorom Nemci plánovali obrat v bojoch proti Červenej armáde. Slovenská armáda stratila dôveru. Bola hrubo porušená "Ochranná zmluva" medzi nemeckou ríšou a Slovenskou republikou. Nemecká strana slovenskú armádu odzbrojila a povstanie za 60 dní potlačila. Škody na ľudských životoch, na vypálených dedinách, na stratách živého aj neživého majetku, počas trvania a dlho aj po jeho potlačení, sa nedajú vyčíslit.

V Moskve vyhlásili novú, komunistickú Československú vládu. Červená armáda v súčinnosti s vojskom vedeným L. Svobodom vytlačila Nemcov. V zlej predtuche množstvo ľudí zo Slovenska emigrovalo a ich obavy sa v niekoľkých etapách naplnili. V oslobodených Košiciach, za účasti staronového prezidenta E. Beneša, ktorý pricestoval z Moskvy, vyhlásili 5. apríla Program prvej vlády Národného frontu Čechov a Slovákov. Slovenskú republiku zrušili a na celom území vyhlásili Československú republiku, teraz v úplnom područí Sovietskeho zväzu.

Beneš sa prostredníctvom svojich prívržencov na českej aj slovenskej strane postaral o potrestanie slovenského národa za krátku dobu života schopnosti a akej-takej samostatnosti. Právo zobrali do rúk politickí žalobcovia a politickí sudcovia. Riadne zvolených predstaviteľov slovenskej vlády na dlhé roky uväznili a prezidenta Jozefa Tisa hanebne popravili. Beneš z vypočítavosti odovzdal Podkarpatskú Rus Stalinovi.

Nepodarilo sa mi pochopiť, prečo udalosti, ktoré priviedli zánik vlastného, zákonne vytvoreného slovenského štátu, každoročne oslavujeme. Vieme aj to, že okamžite po neželanom obnovení spoločného štátu, v politických procesoch, nové československé vlády žalárovali a popravovali predstaviteľov slovenskej vlády, partizánov aj ich odporcov. Povstanie vykopalo hrob slovenskej štátnosti. Náš novodobý štát určite nebol horší ako ten nemecký, španielsky ani taliansky. Náš musel zaniknúť a ich nie?

Starý český vlak išiel opäť po starých českých koľajniciach do starej československej stanice. Samozrejme bez možnosti občanov vyjadriť svoj názor. Referendum, ktoré je teraz tak často spomínané a ktoré mohlo zistiť mienku oboch národov na spoločné, nebolo vyhlásené. Slováci opäť boli "Česi". Čoskoro aj tie práva, ktoré boli na konci vojny dohodnuté a zakotvené v Košickom vládnom programe, česká strana postupne rušila. Beneš si na riadenie štátu stačil sám - vydal 98 dekrétov so silou zákona. Vládu zostavil zo sebe blízkych ľudí a z komunistov. Čoskoro sa však s komunistami nepohodol a 7. júla 1948 podal svoju druhú, teraz už definitívnu, demisiu. Tým celkom uvoľnil ruky komunistom a aj proti vôli Slovákov, sa začalo plniť heslo "So Sovietskym zväzom na večné časy". To v žiadnom prípade

neprinieslo zmenu vo vzájomnom postavení Čechov a Slovákov v spoločnom štáte. Dvojnásobný počet Čechov sa prejavil tak, že Slovák mal maximálnu hodnotu polovice Čecha. To platilo v Parlamente, v úradoch, v spoločných organizáciách aj v životnej úrovni. Spoločný štát opäť tvorili Česi, Čechoslováci, Slováci, národnostné a etnické menšiny.

K istému odmäku, povedané vtedajším slovníkom, došlo až koncom šesťdesiatych rokov. Už ani komunisti neboli spokojní s nerovnovážnym stavom. V januári 1968 zaujal miesto prvého tajomníka ÚV KSČ Alexander Dubček, ktorý sa snažil zlepšiť postavenie Slovenska a celkovo uvoľniť napätú atmosféru v štáte. Toto obdobie dostalo prívlastok "Pražské jaro". Názov sme tupo prebrali v podobe Pražská jar, aj keď za všetkými krokmi stál výnimočný Slovák uznávaný doma aj vo svete ako štátnik aj ako človek. Príznačnejší názov spojený s menom osobnosti sa celkom v zmysle osvedčených tradícií nenašiel. Možno preto, lebo všetko, čo sa podarí, je už tradične české a naopak. Radosť z odmäku trvala iba do 21. augusta, keď plány Dubčeka ukončili vojenská Varšavského paktu (okrem Rumunska). Československo obsadili, Dubčeka pozabavili všetkých funkcií a temer aj všetkých ľudských práv. Pred osudom prvého prezidenta ho uchránilo iba jeho výnimočné medzinárodné renomé. A opäť vlak a opäť koľaje. Teraz do tunela s názvom Normalizácia.

Uplýnulo ďalších 21 rokov "spolužitia". Atmosféra v Európe otehotnela a začala rodiť. Dobří Nemci sa spojili s tými zlými, Sovietsky

zväz sa rozpadol, vojenský pakt východu zanikol. Aj v Československu sa diali veci. Komunisti prostredníctvom tajných služieb, naivných študentov, pochybných hercov a oklamáných obyvateľov pripravili výmenu škatúl. Aj táto akcia dostala prihodné pomenovanie: "Zamatová revolúcia".

Keď do Čiech prešlo, čo sa dalo a v Slovensku zostali prázdne fabriky, zdecimované poľnohospodárstvo, dvomi kupónovými podvodmi a podivnými reštitúciami sprivatizované nález aj nemožné, nezamestnanosť nabrala nevidané rozmery. Na program dňa prišlo delenie štátu. Českí politici dlho predlho "nechápali". Znova a znova sa stretávali s našimi zástupcami. Cestovali. Na poradách spoznávali krásne aj pamätne miesta v Čechách aj na Slovensku, navštevovali hrady, zámky, zámočky aj vily. Stávali domčeky, dvojdomčeky, šibrinkovali so stoličkami aj hviezdíčkami. Jedni vytrvalo nechápali, druhí trpezlivo vysvetľovali a objasňovali. Čas bežal. Dnes už vieme, že medzi tým v tichosti česká strana pripravovala odlúčenie. Slovenské naivky pochopili, až keď jedného dňa zaznelo "at' si táhnou". Tak nerovnoprávny spoločný štát, nerovnoprávnym spôsobom ukončil svoju existenciu.

Je pravda, že po bezohľadnej, až srovej nadvláde Maďarov sme v novom štáte videli svoju záchranu. Česi na Slovensko priniesli svoju správu štátu, svoj systém školstva, svoju kultúru, aj svoju životnú filozofiu. Neuznali však existenciu slovenského národa a nie raz sa tu chovali ako vo svojej kolónii. To platilo v Česko-Slovenskej, v Československej aj

v Česko-Slovenskej socialistickej republike. Počas "spolužitia", v zahraničí o Slovensku nikto nikdy nepočul. Názov spoločného štátu sa s veľkým porozumením našich zastupiteľstiev v ktorých boli na vedúcich postoch takmer výlučne Česi, skracoval na Čeko. Čeko boli vedci, športovci, turisti, výrobky, tovar... Aj láska k vlasti bola česká. Učili sme sa český dejepis, o českých kráľoch, o českých hradoch, o českých hrdinoch, o českých politikoch, o českých spisovateľoch. Mali sme radi Husitov (na Slovensku rabovali, vraždili, ničili), Jana Žiškú (zlodeja a lúpežníka) aj exkomunikovaného kňaza Jana Husa. Čítali sme prevažne české knihy, pozerali české filmy, obdivovali českých hercov, českých spevákov aj českú minulosť. Na Slovenku žili iba "báčovia" a "dráteníci". Tu za obdiv - okrem prírody - nestálo nič. Naše osobnosti, národní buditeľia boli ostrakizovaní. Andrej Hlinka bol fašista, Milan Rastislav Štefánik bol francúzsky špión, Tiso bol vrah, Štúr si vyslúžil titul rozvratníka československého národa. Slovenský štát bol takzvaný a dodnes sa zaň máme hanbiť. Pre Slovenských vedcov, spisovateľov, básnikov, architektov, maliarov, hudobných skladateľov, národných buditeľov nebolo miesto v učebniciach ani v médiách. Žiaľ, situácia ani dnes nie je oveľa lepšia.

Pripomínam si nášho, takmer už zabudnutého politika, Andreja Hlinku, ktorý ako prvý žiadal rovnoprávnosť a ktorý bol za to po celý svoj život najskôr Maďarmi, potom Čechmi nielen prenasledovaný, ale aj väznený. Dúfam, že súčasný stav zostane nezmenený, lebo ani manželstvo s Čechmi sa neosvedčilo. Samostatné Slovensko má dnes lepšie vzťahy s Českom ako kedykoľvek predtým. Čo sa nedalo vyriešiť v spoločnom štáte, to teraz funguje bez problémov. Až na jednu vec. Historikom Slovenska sa ani za 25 rokov samostatnosti nepodarilo uverejniť pravdivú históriu. Dôsledky vidíme na každom kroku. Láska k našej vlasti je na tak nízkej úrovni, že sa prejavuje iba vtedy, keď "naši vyhrajú".

Od 1. januára 1993 máme opäť vlastnú, aj keď iba do určitej miery samostatnú republiku. Slnko radosti nám však zacláňajú ľudia, ktorí Slovensko nechceli a ktorí napriek tomu majú pre mňa podivnú až bezcharakternú snahu, ho nielen ovládať, ale aj reprezentovať doma aj v zahraničí. Treba priznať, - darí sa im. "Náš" prezident ich vyznamenáva, "naše" médiá ich chvália, obdivujú aj obhajujú. V rozhlasových a televíznych programoch dostávajú priestor na klamstvá a osočovania. Inštitúcie, ktoré by mali hájiť, podporovať a rozvíjať národné povedomie, hrdosť občanov na vlast-

ný štát a pestovať občiansku statočnosť sa boja nie len nahlas prehovoriť, ale aj tíško šuškať. Nekonečné reformácie školstva a minimálna podpora rodiny vytvára podhubie pre konzumnú spoločnosť. Korunu všetkému dal prezident štátu - Andrej Kiska, keď vyhlásil, že žijeme v mafiánskom štáte. Dokonca aj kresťanské korene, z ktorých vyrástla celá Európa a aj Slovensko im má byť za čo vďačné, sú podkopávané a odsekávané. Ani dejepis neprizná, že za prežitie národa v najťažších časoch vďačíme najmä kňazom, ktorí stáli aj pri tom poslednom bedárovi a hľadali spôsob, ako ho zachrániť. Kto neverí, nech sa opýta desiatich najbližších ľudí vo svojom okolí kto boli Juraj Fándly, Andrej Bernolák, Jozef Ignác Bajza, Ján Hollý, Alexander Rudnay, Martin Hamuliak, Martin Rázus, Andrej Kmeť, Andrej Hlinka a čo o nich vie.

Treba priznať aj to, že súčasné, všeobecne submisívne Slovensko má výborné vzťahy so susedmi. Čechom sme prepáčili štátnu lúpež, Maďarom ponechali ovládanie juhu aj výchovu mládeže, Ukrajinu reverzujeme plyn, Poliakom ani nespomenieme dediny, ktoré si bez náhrady pričlenili. Aj našich rodákov v zahraničí sme takmer ponechali ich osudu a nečinne sa pozeráme ako ich potomkovia zabúdajú svoju materčinu a pomaly asimilujú. Organizácia, ktorá vznikla v ťažkých časoch na ochranu a budovanie národného povedomia, hibernuje. Povojnové generácie o históriu takmer úplne stratili záujem, verejný priestor dostávajú kreatúry, ktorým sa pri slove Slovensko dvíha žalúdok, "umelci" beztriestne znevažujú symboly aj osobnosti. Pre mnohých volených zástupcov je slovenská vlasť iba "táto krajina". Ak sa nájde obhajca národa, jeho výsostných práv a záujmov, štátna moc hľadá všetky spôsoby ako ho umlčať, a ak chýba zákon, vytvorí ho. Malý národ je vo svojej existencii ohrozený oveľa viac ako veľký. Ak ľahkomyselne prestane chrániť všetko, čo ho pozitívne charakterizuje, je ohrozený vo svojej podstate. Akákoľvek benevolencia v tomto smere je trestuhodná. Národ zanikne. Náš vzor by v obhajobe národných záujmov mohol byť maďarský národ a jeho politici, ktorí si ohrozenie uvedomujú a bránia si všetko čo ich charakterizuje.

Na svoj vývoj Slovensko nemalo nikdy dlhší čas ako v tejto dobe. Menilo sa podľa sily a politiky okolia. Tomu zodpovedalo aj pomenovanie: - od r. 1918 do r. 1939 Česko-Slovenská republika; - od r. 1939 do r. 1945 Slovenská republika; - od r. 1945 do r. 1961 Československá republika; - od r. 1961 do r. 1968 Československá socialistická republika; - od r. 1969 do r. 1989 Slovenská socialistická republika; - od r. 1990 do r. 1993 Česká a slovenská federatívna republika; - od r. 1993 Slovenská republika.

A ako pokračuje storočné "bratstvo"? Jednostranné približovanie z našej strany je trápne, nebezpečné a dialkovo riadené. Druhá strana nás ignoruje a našej reči prestáva rozumieť. Dúfam, že spiaca Ruženka sa prebudí skôr ako zomrie. Čaká na rytiera? Už piati sa za ňu obetovali a niektorí aj zahynuli (Štúr, Štefánik, Hlinka, Tiso, Dubček).

RENÉ PAVLÍK,
člen združenia Rastic

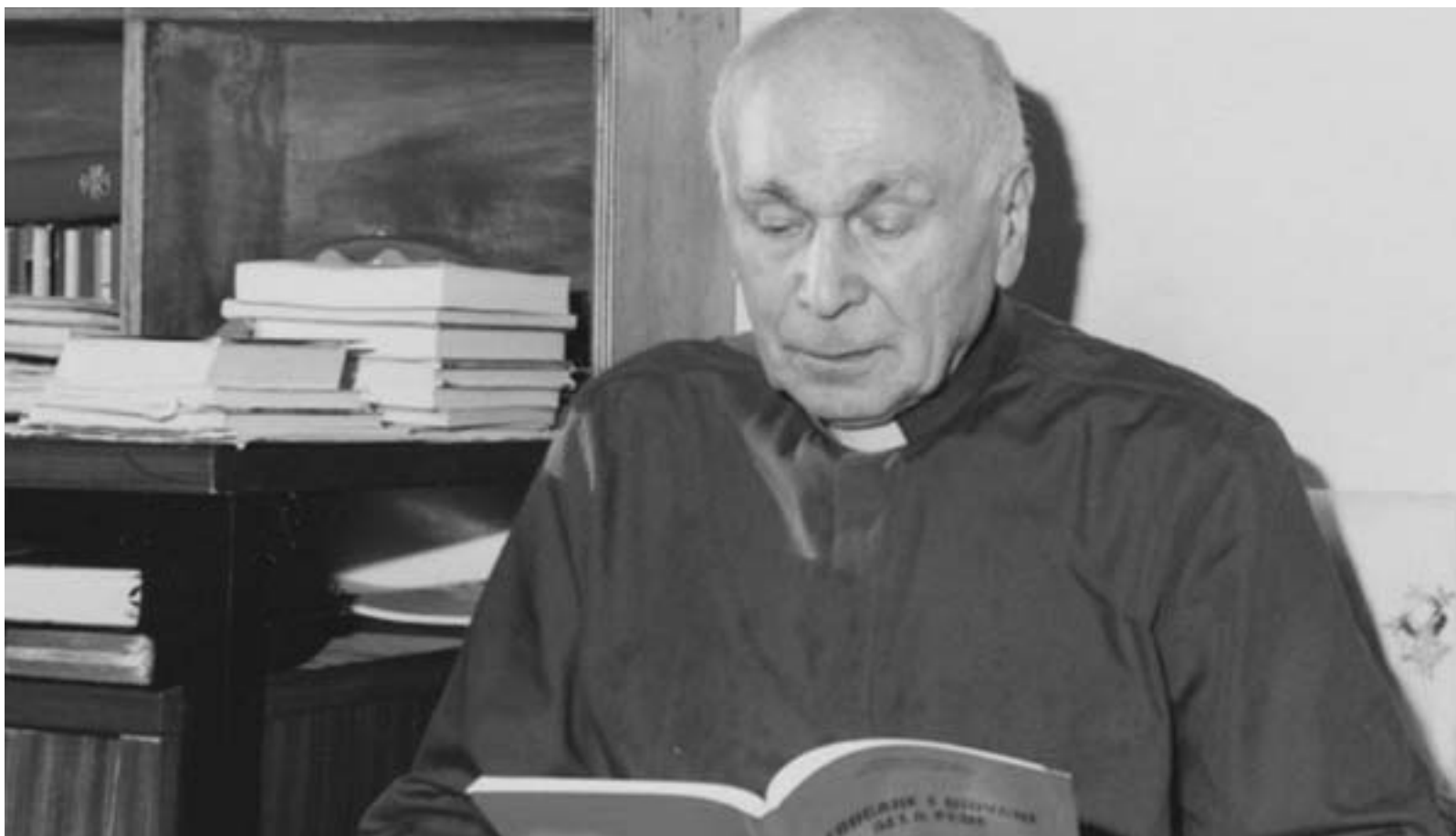

Pohľadnica s fotografiou zatýkania Andreja Hlinku

S menom Gorazd Zvonický som sa po prvýkrát stretol ako gymnazista kedysi roku 1943, keď som čítal jeho verše na stránkach študentského časopisu Rozvoj. Do môjho života vstúpil znovu o pätnásť rokov neskôr, keď sme obaja prežívali trpký osud emigrantov – on v Argentíne, ja v Austrálii – a jeho básne sa začali objavovať v emigrantskej tlači, v časopisoch a almanachoch, do ktorých som aj ja prispieval. Dr. Jozef Paučo, redaktor týždenníka Slovak v Amerike, mi dal jeho adresu a napísal som mu krátky list. Onedlho som dostal takú teplú, priateľskú a prívetivú odpoveď, že spomienka na ňu ešte aj dnes zahrieva moje srdce.

A to bol začiatok priateľstva, ktoré potom pretrvávalo až do jeho smrti.

V roku 1963, po dvanásťročnom pobyte v Argentíne, kde pôsobil ako kňaz farnosti sv. Jána Krstiteľa v prístavnej štvrti Buenos Aires, sa Gorazd Zvonický (vlastným menom Andrej Šándor) vrátil do Európy, do Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme. Tu sa v plnej miere rozvinula jeho pedagogická, pastoračná, kultúrno-publicistická a národná aktivita. Nebudem podrobne opisovať jeho obdivuhodnú prácu, ani uvádzať zoznam básnických zbierok a iných literárnych príspevkov, ktoré vychádzali spod jeho plodného pera,

Zo spomienok na Gorazda Zvonického

spomeniem tu iba niektoré osobné zážitky a dojmy.

Prvýkrát sme stáli zoči-voči v jeseni 1967, keď cestou do Anglicka som sa zastavil nakrátko v Ríme. Navštívil som aj Ústav sv. Cyrila a Metoda, kde o. Andrej Šándor, SDB, pôsobil ako pedagóg malého seminára, ale popri tom sa venoval aj pastoračnej a publicistickej práci. Ústav a rímske prostredie mu poskytovali nové možnosti pre tvorivú literárno-publicistickú činnosť.

Pozval ma do svojej skromnej izbičky a dlho sme sa rozprávali

o našich radoostiach, starostiach, bolestiach a plánoch.

Potom zase prišli dve dlhé desaťročia odlúčenia, keď nás spájala iba občasná výmena listov.

V roku 1987 som ako dôchodca začal pomáhať pri slovenskom vysielaní Vatikánskeho rádia. Býval som v Ríme ako hosť biskupa Hnilicu, lebo spolu s biskupovým bratom Jankom sme pripravovali životopis tohto biskupa umlčanej cirkvi. Pobyt v Ríme mi umožnil častejšie stretnutia a dlhšie rozhovory, ktoré nielen prehĺbili naše priateľstvo, ale zvýšili aj môj obdiv k tomuto mimoriadnemu kňazovi-básnikovi.

Vždy ma zaujímali jeho životné osudy, ale on z osobnej skromnosti sa dlho zdráhal hovoriť o sebe. Iba keď som ho tlačil, aby mi prezradil, prečo bol vysvätený za kňaza v takom pokročilom veku (mal 35 rokov), sa mi vyznal (a tu citujem zo zápisok, ktoré som si vtedy urobil):

„Moja cesta ku kňazstvu nebola ľahká. Keď som ako 14-ročný mladík dokončil ľudovú školu, otec ma nechcel pustiť na ďalšie štúdiá. Musel som pracovať s ním na skromnom poľnohospodárstve a keď roboty na poliach bolo menej, som chodil na murárčinu pri novo-

stavbe michalovského gymnázia. Veľmi ma bolelo, že pracujem pre tých, ku ktorým ja nemôžem patriť. Tam mi však Pán Boh poslal do cesty katechéta o. Hlaváča, ktorému som sa zdôveril, že túžim byť kňazom. On potom prehovoril otca, aby mi dovolil študovať. Mal som sedemnať rokov, keď som sa vrátil do školských lavíc u saleziánov v Šaštíne. Boh to tak zariadil, že saleziáni práve v tom čase otvorili dvere ku kňazstvu aj starším kandidátom.

Stredoškolské štúdium bolo však prerušené dvojročnou vojenskou službou v Levoči (1942-1943). Aj tu mi Pán Boh prejavil jeho milosť, pretože som sa veľmi rýchlo zoznámil s mladými básnikmi Jankom Silanom a Paľom Ušákom-Olivom, ktorí študovali v Spišskom seminári. Oni už mali poveseť známych veršovníkov, kým ja som mal vtedy za sebou iba niekoľko básničiek v Rozvoji a tuším aj v Plameni. Vytvorilo sa medzi nami veľmi plodné priateľstvo. Naše stretnutia sme nazývali „schôdzkami spriaznených duší.“ Inak vojenčina mi celkom vyhovovala. Nechcem sa chváliť, ale tebe prezradím, že z poddôstojníckej školy som vyšiel v poradí prvý. Pri záverečných skúškach medzi levočskou a novoveskou posádkou som vyhral prvú cenu zo strelby z guľometu vzor 24. Ako odmenu dostal som zlaté hodinky. Dlho som sa však z nich netešil. Písala mi sestra, ktorá bola pred maturitou na učiteľskej akadémii a bola bez groša. Prosila o pomoc. Zlaté hodinky som predal jednému českému dôstojníkovi.

Ku koncu aktívnej vojenskej služby som musel riešiť osobný problém: vrátiť sa do školských lavíc a smerovať k oltáru ako kňaz, alebo ostať pri vojsku, kde sa mi toľko sľubuje? Nakoniec však zvíťazila túžba po kňazstve.

Vrátil som sa k saleziánom, dokončil som gymnázium a v roku 1944 som maturoval v Kláštore pod Znievom. Filozofiu som študoval v Trnave, teológiu v Sv. Kríži nad Hronom, kde som dňa 29. júna 1948, v deň mojich 35. narodenín, prijal kňazskú vysviacku z rúk banskobystrického biskupa Andreja Škrábika.

(Drahý čitateľ, ako vidíš, v určitom zmysle by táto spomienka mohla byť aj jubilejnou zdravicou k 70. výročiu kňazskej vysviacky o. Andreja Šándora a k jeho 105. narodeninám. Nuž: Večnaja pamjat', drahý náš bard!)

V roku 1949 som sa stal správcom saleziánskej fary Panny Márie Pomocnice kresťanov v Michalovciach. Medzi moje povinnosti patrilo aj vyučovanie náboženstva na michalovskom gymnáziu. Nevieš si predstaviť, s akými pocitmi som vstupoval do tejto budovy, teraz už ako katechéta. Pri spomienke, koľko kalfasov malty a koľko stoviek tehál prešlo mojimi rukami pri jej stavbe, prenikal ma pocit vďačnosti voči Pánovi nebies a zeme, ktorý si ma povolal do svojich služieb a toto je jedna z nich.

Vyučovanie náboženstva som robil veľmi rád, lebo to pokladal za apoštolát medzi mládežou, ktorý nám ako jeden z hlavných cieľov vytýčil zakladateľ našej rehole Don Bosco. Bohužiaľ, v tomto povolaní som nezostal ani rok. V apríli 1950 počas tzv. barskej noci bol som aj s ostatnými spolubratmi odvlečený do koncentračného kláštora v Podolínci. Tu sme boli prakticky väzňami komunistického režimu.

Ale viac ako strata slobody ma trápila neistota a nečinnosť. Po niekoľkých týždňoch sa vo mne začala ozývať rebelantská duša: „Na toto si išiel za kňaza,

aby si tu v nečinnosti márnil zmysel a dôvod svojho povolania?“ A tak som si povedal, že odtiaľ utečiem.

Pravda, v Podolínci nemali sme našich predstavených, aby sme sa mohli s nimi poradiť. Boli sme odkázaní sami na seba. Niektorí sa pasívne odovzdali do Božej vôle, ale aj som dával prednosť osvedčenému slovenskému prísloviu: „Pomáhaj si, človeče, aj Pán Boh Ti pomôže!“ So svojím úmyslom som sa zdôveril len asi štyrom-piatim najbližším spolubratom, ktorí s mojím rozhodnutím súhlasili a prisľúbili mi svoju pomoc.

V jedno letné augustové popoludnie, keď sme na nádvorí kláštora zbierali smetie a trhali burinu, traja z nás sa priblížili k vysokej ohrade. Pozornosť dvoch strážnikov, ktorí nás mali sledovať, odvrátili naši priatelia smerom od ohrady. A vtedy jeden z mojich spoločníkov sa zohol tak, že som mu mohol vyskočiť na chrbát, druhý sa oprel o ohradu, aby som mu mohol vyskočiť na plecيا. Ja som sa rozbehol, jednou nohou na chrbát, odtiaľ som sa odrazil na plecيا druhého spoločníka a tretím skokom som už bol na druhej strane ohrady – na slobode. Celý útek sa odohral tak rýchlo, že – ako som sa neskoršie dozvedel – naši strážcovia až pri večernom spočítaní zistili, že im jeden rehoľník chýba.

Nasledovali tri mesiace skrývania, dobrodružný útek do Rakúska cez rieku Moravu, odtiaľ do Talianska, kam som došiel v decembri 1950. Nuž a ostatné už vieš.“

Pri inej príležitosti sa dal prehovoriť, aby mi povedal čosi o jeho literárnych rozbehoch. Rozprával mi, ako nescelo a potajomky začínal písať svoje verše do starej ošúchanej písanky. Stalo

sa, že raz celkom náhodou ich objavili jeho bratia. Tí si z neho robili vtipy. On sa vyhovárал, že „to nie sú moje básne, to som si len odpísal z časopisov“. Ale oni mu neverili, vysmiali nielen jeho, ale aj verše. A tak si zaumienil, že nechá básnenie na pokoji. Lenže ako poeta natus(rodený básnik) nemohol nepísať. Pripomenul mi povestný prípad rímskeho básnika Ovídia, ktorému otec zakazoval písať básne a keď neposlúchol, prehol ho cez koleno a trstenicou mu vyprášil tógu. Chlapec s plačom prosil otca: Parcepatervigisiamnumquamcarminadicam! – Odlož, otče, prút, už nikdy viac nebudem veršovať! Typické na tejto chlapcovej prosbe bolo to, že ju nevyslovil v próze, ale v perfektnom hexametri. Inými slovami: poetická iskra sa uhasiť nedá. Vraj: „Keď sa ti aká-taká báseň v mysli zrodí, nástojčivo sa pýta von; keď ju v sebe dusíš, omína ťa ako kamienok v topánke, kým ju nepoložíš na papier.“

Prvé básne začal posielat' do študentského časopisu Rozvoj v roku 1934. Ale ani tam sa nestretol s porozumením. Z piatich básní, ktoré im v svojej prvej zásielke poslal, uverejnili len jednu, podľa neho tú najslabšiu. Vysvetľoval si to tak, že v tom čase aj v Rozvoji boli viac v móde surrealistické výplody, voľný verš bez rytmu a rýmu, ako tradičná poézia.

Aj neskoršie, keď už bol kňaz-salezián, musel prekonávať prekážky zo strany svojho predstaveného, ktorý mal námietky proti knižnému vydaniu jeho veršov. Otvorene mu povedal, že sa obáva, aby mu prípadný úspech nevstúpil do hlavy. Boli totiž prípady, že niektorí kňazi-básnici – rehoľní i svetskí – sa často viac venovali poézii než teológii, viac

sa pohybovali v bohémskej spisovateľskej spoločnosti než medzi múrmi kláštora alebo fary.

Gorazd Zvonický uznal podstatu týchto dôvodov a ochotne sa podriadil disciplíne svojej rehole. O inšpektorovi-provinciálovi, ktorý ho krotil v básnickom rozlete, mi hovoril, že to je „jeden z tých kňazov, ktorých si najviac vážim a najúprimnejšie milujem.“ Toto je vysvetlenie, prečo jeho prvá zbierka „Sejba perál“ vyšla iba cyklostylovaná a v omedzenom náklade. Vydal ju literárny krúžok saleziánskeho filozofického študentátu „Bernolák“ v Trnave v roku 1943. Druhá zbierka „Mýtnik pred Madonou“ vyšla v roku 1948 ako dar Správy saleziánskych spolupracovníkov k jeho kňazskej vysviacke. Takéto boli jeho skromné literárne začiatky na Slovensku.

V emigrácii sa mu otvorili nové možnosti literárnej tvorby a spod jeho usilovného pera vychádzali početné básne, preklady, eseje, náboženské úvahy, komentáre k udalostiam, príležitostné články, atď. Ale to je už iná téma.

Na záver len toľko, že Gorazd Zvonický sa svojou tvorbou radí medzi najpoprednejších slovenských básnikov a prekladateľov 20. storočia. A určite patrí aj k najčítanejším. Treba totiž pripomenúť, že je prekladateľom hymnických spevov v kňazskom breviári. Tieto modlitby na posvätenie času odriekajú slovenskí kňazi, rehoľníci a aj niektorí laici denne. Hoci tam nie je napísané, že hymny z latinčiny do slovenčiny prebásnil Gorazd Zvonický, povolání ľudia vedia, že preklady vznikali väčšinou v izbičke tohto skromného a veľkodušného saleziánskeho kňaza v Slovenskom ústave sv. Cyrila a Metoda v Ríme.

FRANTIŠEK VNUK

Narodil sa 11. marca 1924 v obci Udavské na východnom Slovensku. Popri pápežovi Jánovi Pavlovi II. najčínorodejšia osobnosť v katolíckej Cirkvi. Vyberme čosi z jeho kníh či prejavov, priblížme túto veľkú osobnosť dnešným čitateľom.

„Môj otec sa stal sirotou, keď mal päť rokov, umrela mu matka. Už ako chlapec musel pracovať. Moja matka tiež pochádzala z chudobnej rodiny. Moje prvé detské zážitky: spomienka na náš prvý starý dom, prikrýty slamou. A v našej izbe visel starý obraz Panny Márie. Moja matka si s otcom veľmi dobre rozumeli. Mal som dve sestry. Moje prvé zážitky sú veľmi milé. Prvé semienka viery Pán Boh mi zasial v hojnosti od rodičov. Na kolenách matky. Jej napomínanie: Buď dobrý, Ježiško ťa vidí! To je vychovávanie svedomia. A mnoho podobných drobností. V nich sa skrýva podstata základov náboženskej výchovy, ktoré v dieťati zakotvia. Tiež učiť deti žehnať sa. Všetci sa vraciame k studniam, z ktorých sme pili ako malé deti. Žili sme skromne. A šťastne. Už od detstva učili sme sa obetavosti.

Zbožnosť? Nemal som nijakú osobitnú zbožnosť. Veľmi mi pomáhali pravidelné mesačné spovede a prijímania. Cez prázdniny musel som si hľadať prácu. V ľudovej škole môj farár Dr. Štefan Hések, známa kňazská postava na Slovensku, povzbudzoval mojich rodičov, aby ma napriek chudobe dali na štúdiá. Aj môj otec veľmi sa snažil, aby sme – jeho deti – študovali. V michalovskom gymnáziu dobre zapôsobil na mňa profesor náboženstva Dr. Štefan Hlaváč. Dnes Slovákom známa osobnosť. Našu rodinu spájala boj o živobytie. Každý robil podľa svojich schopností, aby rodina si zlepšila život. Podľa známej zásady: Modli sa a pracuj. V škole aj cez prázdniny získaval som prácu s odmenou.

Všetko vyústilo akosi prirodzene, že som sa prihlásil do seminára v Bratislave. Štúdium teológie na rím.-kat. bohosloveckej fakulte Slovenskej univerzity. V jeseni 1945 košický biskup Jozef Čársky poslal ma na štúdium do Ríma. Pápežská lateránska univerzita. Sviatosť kňazstva 12. marca 1949. Ďalšie štúdium. Roku 1951 doktorát teológie. A na Pápežskej gregoriánskej univerzite doktorát zo sociológie v roku 1956.

V Ríme sa vo mne naliehavo ozývala otázka, čo my emigranti môžeme urobiť pre Slovensko? Postupne spoločným úsilím vznikla Slovenská misia v Paríži, v Mníchove, v Rakúsku, vo Švajčiarsku, v Londýne... To bola starostlivosť o slovenských emigrantov. Potom založenie Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme roku 1963. Slávnosť všetkých Slovákov v zahraničí zatrasla celým slovenským vedomím. A podobne časopis Hlasy z Ríma a tisíce kníh tajne dopravovaných na Slovensko.

Cieľ všetkého môjho počínania bol a je slúžiť Bohu, Cirkvi, i Slovensku. Nech si každý uvedomí neviditeľnú Božiu ruku nad svojou hlavou. Tak ju stále jasnejšie cítim aj ja.

My, slovenskí kňazi a tiež naši misionári vo svete, bojovali sme o slovenskú provinciu. Aj sme ju vybojovali. (Pápež Pavol VI. v decembri 1977.) To znamená osamostatnenie Cirkvi na Slovensku, a medzinárodné upevnenie národa i štátnych hraníc.

Vysvätenie za arcibiskupa a generálneho tajomníka celosvetovej

biskupskej synody v r. 1979 pápežom Jánom Pavlom II. bolo posilnenie nádeje pre veriacich na Slovensku. Bola to dôležitá udalosť pre jeho celý vývin. Nová nádej na oslobodenie spod jarma komunizmu. Prišli delegáti z celého sveta. Aj z Maďarska. Iba zo Slovenska nikto. A na Slovensku nič o tom. Ani Katolíckej noviny nie. To ma veľmi zabolelo. Máme náboženskú tradíciu, je stelesnená v cyrilo-metodskom dedičstve. Hovorí teraz o tom aj naša ústava. Štát potrebuje náboženstvo. Lebo potre-

buje mravnú oporu. Naša činnosť emigrantov v Ríme bola duchovnou posilou, ktorá prúdila do celej ČSR.

Cirkev, ako rastie v ťažkostiach chudoby a hladu, v prenasledovaní a útlaku. Videl som hrdinstvo misionárov a nových kresťanov – napriek ich ľudským slabostiam.

Cudzí veľmoci sa snažia ovládnuť prírodné bohatstvá Afriky ... Medzinárodní obchodníci so zbraňami ... Množia sa miliónové zástupy utečencov. My ohlasujeme Krista, poukazujeme na porušovanie ľudských práv, na problém hladu, chorôb, vojenských konfliktov ... To, čo hlásame, to aj uskutočňujeme. Cirkev

brode Slovenska vysvätením piatich biskupov: F. Tondra pre spišskú diecézu 9. sept. 1989. Ján Hirka v Prešove pre východný obrad 17. febr. 1990. Alojz Tkáč v Košiciach 17. marca a R. Baláz v B. Bystrici 19. marca 1990. Po r. 1990 boli moje návraty už častejšie. Boli to návraty ku koreňom, z ktorých sme vyšli. Spomínam si na svoje historické vystúpenie v SNR v Bratislave 21. apríla 1991. Pozvali ma. Vyzýval som, aby boli jednotní a starali sa o spoločné dobro. Tak som vyzýval vždy a všade.

Kardinál Jozef Tomko

buje mravnú oporu. Naša činnosť emigrantov v Ríme bola duchovnou posilou, ktorá prúdila do celej ČSR.

Mňa čakala ťažká, zodpovedná práca na päť rokov. Synoda v Holandsku a generálna celosvetová synoda o manželstve a rodine.

V roku 1985 vymenovanie za kardinála a za prefekta Kongregácie pre evanjelizáciu národov. Bolo to pre mňa prevrpením. Starosť o celú obrovskú misijnú oblasť! Kto je hýbateľ misií? Je to predsa Duch Svätý. A osoba Ježiša Krista. Prečo tak ďaleko a znášať obrovské obete, prenasledovanie, aj mučenícku smrť misionárov? (Každoročne 30 – 40 obetí.) Sám Ježiš Kristus nám zanechal misijný príkaz ako svoj testament. Snažil som sa ho plniť zo všetkých svojich síl. (1985 – 2001 počas troch volebných období. Získal som poznatky o celom treťom svete. Prakticky sem patrí celá Ázia, celá Afrika, časť Južnej Ameriky, celá Oceánia, a celé Tichomorie.

Zakúsil som ako sa tam rodí

udržiava v misijných oblastiach sveta cca. 50 tisíc základných škôl, cca 6 tisíc stredných škôl, niekoľko desiatok univerzít a vysokých škôl, niekoľko tisíc nemocníc, a domovov pre starých, a chorých, päťtisíc päťsto pozajdných ambulancií a tiež cca. sedemsto osád pre malomocných... Na takejto činnosti sa zúčastňuje aj katolícka Cirkev na Slovensku. Príkladným spôsobom. Tisíce misionárov pracujú v ťažkých podmienkach. Silu im dodáva láska k Bohu a biednym ľuďom.

Slovenskí misionári obetavo pracujú v mnohých misijných častiach sveta. Z domova sú zvyknutí na tvrdý život. (pozn. útoky proti kresťanom na celom svete sa zostrujú. Ročne je zabitých viac ako 100 tisíc kresťanov pre svoju vieru.)

Môj návrat do vlasti? Prvýkrát v roku 1968 po 23 rokoch v cudzine. Kto prežil toľké roky za hranicami, pozná ten úžasný pocit pri návrate. Smutný návrat v roku 1980 – umrel mi otec. Ešte smutnejší 1989 – umrela matka. Prispel som ku duchovnej

Aj v nasledujúcich rokoch v sérii prednášok pre študentov a vedcov. V kázňach na veľkých púťach na Slovensku. Pri návštevách SR so sv. Otcem. V exercíciách pre seminarištov a kňazov. Pri vyhlásení o vykonaní prerozdelenia diecéz v SR (2008). Pri vysviacke Mons. Petra Rusnaka za biskupa v Prešove (2008). Viedol som Medzinárodný eucharistický kongres v Mexiku (2001) a tiež v Kanade – Quebec. Exercície pre kňazov v Hongkongu (2007). Pán Boh mi urobil radosť, Petrom Rusnakom vysvätil som svojho 63. biskupa. Viedol som národnú mariánsku púť v Benine. Naliehavo ma volali. Práca neubúda, len rokov pribúda. Kým mi Pán Boh dáva silu ...

Vždy a všade hlásali sme pravdu o Bohu, o Ježišovi Kristovi, pravdu o človekovi a ľudskej spoločnosti. To je základná úloha Cirkvi. Tak kňazov ako aj laikov. Môj obľúbený vzor sv. PAVOL. Jeho a môj odkaz rodákovi: „Pokiaľ je čas, pracujte na svojej spásе.

BOH JE PÁNOM DEJÍN.“

Bol som robotník

ŠMITH, Andrej:
Bol som robotníkom
v Sovietskom zväze.
Bratislava: Goringa,
2018, 244 s.

Slovák Andrej Šmith, slovenský robotník a potom prisťahovalec do USA, sa tu po roku 1905 stal silným komunistom, ba funkcionárom Komunistickej strany USA. Kade viedli jeho cesty ďalej, dozvie sa čitateľ v jeho knihe „Bol som robotníkom v Sovietskom zväze.“ Kniha vyšla v 30. rokoch vo viacerých svetových jazykoch, potom aj v slovenčine. Po roku 1945 bola však stiahnutá zo všetkých knižníc, dostala sa na „index“.

Čo je pointou príbehu? Šmith uveril komunistickej propagande o blahobyte robotníkov v ZSSR, daroval svoje životné úspory komunistickej strane a vypravil sa s manželkou i ďalšími pomáhať budovať tento „prvý socialistický“ štát.

Prvý dojem, prvá vec, sotva vstúpi nohou na sovietske územie, sa vinie ako červená niť celým Šmithovým pobytom – hlad, miestami až hladomor. A ako pokračuje autorova cesta, stretáva čoraz viac ľudí sužovaných rôznymi príkormi, a vidí pravú tvár zriadenia v ZSSR. Šmith si v knihe spomína na konkrétnych ľuďoch, napríklad na deti a ich zúfalý krik „papu, papu!“ (s. 91), na zbadačených robotníkov i starých ľudí. Tí najnepohodnejší obyvatelia jednoducho zmiznú. Odvezú ich a nik už viac o nich nepočuje.

Vari najviac je Šmith pobúrený zistením, že tu vôbec žiadna rovnosť ľudí neexistuje. Tí bohatší pohrdajú „drobným ľudom.“ (s. 184). Keď sa Šmith na to sťažuje, odpovedia mu, že súdruh Stalin vyhlásil – „ani v socializme si nebudú všetci rovni.“

Svoje pobúrenie dáva Šmith v závere knižky do výzvy, aby členovia strany aj Stalin žili ako robotníci. To však komunistom pripadá absurdné.

Vytriezvenému Šmithovi sa podarí vrátiť do Ameriky, sprejáva ho prosba miestnych robotníkov, aby doma povedal, čo videl: „Povedz pravdu!“ (s. 219) Bývalý komunist sa rozhodne ju povedať ešte pred Solženicynovým svedectvom. Robí to vo svojich prednáškach po Spojených štátoch i Európe – v roku 1936 bol dokonca aj v Michalovciach. A najmä touto knihou.

Autor síce opisuje navýsost smutné veci, no jeho pútavý štýl nepriťahuje nariekáním, lež zaujímavým opisom ľudí a udalostí. Nerozvádza teoretické omyly komunizmu, zameriava sa na jeho prax.

Z knihy tiež cítiť, že na Rusov, na ruský národ, nezanevrel, práve opačne. Aj kvôli nim, kvôli ubiedenému národu, sa rozhodol svetu ukazovať otrasnú realitu boľševického (sovietskeho) režimu.

Kniha tohto slovenského autora tak môže byť aj pre dnešných ľudí nielen príťažlivá, ale aj prínosná. Doslov k nej napísal historik Martin Lacko.

JOJA BRHLÍKOVÁ

Na mojom stole stojí sviečka s vyobrazením Panny Márie Svätohostýnskej. Raz som ju zapálila, ale bolo mi ľúto nechať ju dohorieť – bol to totiž darček od pani Marie Kostohryzovej, spisovateľky a výtvarníčky, vdovy po veľkom českom básnikovi Josefovi Kostohryzovi. Keď sa jej v detstve zhoršil zdravotný stav, jej mamička priniesla za uzdravenie dcéry obeť Panne Márii na moravskom pútnickom mieste Svätý Hostýn. Odvtedy sa pani Marie takmer každý rok na Hostýn vracala. Tá sviečka stojí na stole ako hmotná spomienka na autorku, ktorá nás opustila 1. 3. 2018. O čo väčšie sú však spomienky nehmotné, ktoré sa uložili do človeka tak, že sa stali jeho súčasťou.

Pani Kostohryzovú som navštevovala počas svojich štúdií v Prahe. Červená linka metra ma niesla na konečnú zastávku na Hájoch a ja som s nadšením prechádzala krížom cez malé ihrisko, aby som už čím skôr bola tam. Tam, kde sa na zvončeku nachádzala menovka až s magicky znejúcim nápisom – „Kostohryzovi“.

S pani Kostohryzovou ma spojila práve Kultúra, keď mi roku 2011 pán šéfredaktor T. Križka navrhol urobiť rozhovor s touto výnimočnou dámou, vdovou po Josefovi Kostohryzovi, básnikovi, ktorého komunistický režim odsúdil za velezradu na doživotie. Marie Kostohryzová preukázala veľkú statočnosť, keď sa ako pracovníčka Etnografického múzea v Brne vydala za básnika, ktorý so sebou niesol stigmú politického väzňa do smrti nežiaduceho pre zločinný komunistický režim. Dobrovoľne prijala manželovo utrpenie a stala sa tak taktiež spoločensky nežiaducou osobou. Našťastie vďaka odvážnemu vedeniu Slovenskej knižnice v Prahe a príhovoru básnika F. Hrubína jej táto inštitúcia poskytla miesto a akési ochranné krídlo (nesmela prichádzať do kontaktu s verejnosťou). Spomeňme pri tejto príležitosti napr. riaditeľa knižnice, historika, slavistu a literárneho vedca Jiřího Vacka, ktorého pútať s pani Kostohryzovou celoživotné priateľstvo.

Moja prvá návšteva pani Kostohryzovej naviazala na druhú... A potom tretiu... Až vzniklo akési vzácne priateľstvo.

Neviem napísať o utrpení pani Kostohryzovej, o príkroch vyplývajúcich z pozície manželky politického väzňa, ani neviem zhrnúť jej vnútorne bohatý; záujmom, pozitívnym prístupom a pevnosťou charakteru sprevádzaný život. Čo však smiem napísať, sú moje osobné spomienky.

Pani Kostohryzová oplývala veľkou vnútornou silou. Je to sila, ktorú v sebe nosila jej generácia preživšia Druhú svetovú vojnu a tragické päťdesiate roky. Aj pani Kostohryzová zažila na Morave vojnové udalosti a stretnutie s ukrajinským partizánom na úteku – a čo nezažila ona sama, to so záujmom zbierala zo spomienok druhých. Bola kronikárkou drobných okamihov života, aj kronikárkou veľkých, no neznámych osobností Českých zemí. Okrem spomínanej sily oplývala aj srdečnosťou a nevyslovanou láskou. Práve táto verná láska dokázala preklenúť všetky rodinné tragédie (úmrtie vnučka Radka) a zaiste vďaka tejto láske sa vedela postarať o veľkého českého básnika, ktorý sa po prepustení z väzenia ocitol bez strechy nad hlavou a bez práce. Svojou starostlivosťou dokázala obklopiť zložitý Kostohryzov básnický svet, zložitý a bolestiplný natoľko, že o svojom utrpení z kriminálu ani nerozprával. Rozprávali o tom za neho iba nočné mory a výkriky, keď si neželal byť buďený zo sna, nech tá hrôza sama pomíne...

Akoby hlboký zdroj Kostohryzovej tvorivosti a pochopenia umenia vyžaroval v básnickom byte na juhu Prahy natoľko, že sa preniesol aj na pani Máriu. Josef Kostohryz ju podporoval vo výtvarnej činnosti, ktorej sa venoval sám pri ochorení oka, keď nemohol pracovať s textom. Inšpiroval ju, zasnávkovo ju spolu s priateľmi kunsthistorikmi do hĺbok výtvarného umenia. A akoby oheň Kostohryzovej literárnej činnosti zažal sviece aj v pani Márii – roku 2004 vydala knihu spomienok na manžela Polární záře nad pastvištěm, postupne nasledovali ďalšie knihy próz či poézie, spomeňme napr. Bludný kořen, Smírcí kameny, Smysly života... Jej ostatnou publikáciou bola kniha spomienok na obdobie učiteľstva Učila jsem ráda (1950-1962), ktorá zahŕňa aj cenné svedectvá na obdobie

Rozlúčka s Máriou Kostohryzovou (1931-2018)

pedagogickej činnosti vo Svite, kde pôsobil jej prvý manžel ako chemický inžinier. Pani Kostohryzová vyučovala okrem iného aj slovenčinu, postupne slovenský jazyk zvládla lepšie než mnohí kolegovia z východného Slovenska. Starostlivo sa venovala aj výchove rómskych detí a ako biologička zanevrela určovala flóru slovenskej prírody. Jej záujem o slovenskú literatúru a jazyk neútlmilo počas celého života, osobitne si cenila poéziu T. Križku.

Svet českej kultúry prišiel v osobe pani Kostohryzovej o pamätníčku veľkých osobností spätých so životom Josefa Kostohryza, o výtvarníčku a autorku mnohých zaujímavých publikácií a spomienok, a v neposlednom rade o človeka s veľkým, živým srdcom, ktoré bolo schopné percipovať Krásu ako nutnú hybnú silu života, ako prejav života samotného.

Nech ju Pán Boh prijme do svojho kráľovstva!

KATARÍNA DŽUNKOVÁ

MARIE KOSTOHRYZOVÁ SPOMIENKY NA ROKY UČITEĽSTVA VO SVITE

„Konečne som sa dostala vo Svite na Slovensku na výbornú modernú školu v príjemnom prostredí, na druhý stupeň! Dlhá presklená jednoposchodová budova, svetlé chodby, pekné, dobre vybavené kabinety, v triedach namiesto lavíc stolíky a pohodlné stoličky. Učila som navyše popoludní na detašovanom pracovisku chemickej priemyselky pre pracujúcich z Chemosvitu a Tatrasvitu, ktorí sa pripravovali na maturitu.

Dospelí boli prehorliví, učila som ich deti a nechceli sa nechať zahanbiť.

Všetci učiteľia vo veľkom zbere ma milo prijali. Bola som šťastná. (...) Bola som prijatá namiesto kolegyně z Olomouca, ktorá odišla na materskú dovolenku. Učila matematiku, fyziku a ruštinu. Tá sa mi plietla s mojou vtedy ešte nedostatočnou znalosťou slovenčiny. Najhoršia, samozrejme, bola fyzika. To bola na gymnáziu moja najslabšia stránka. Všetka sa aj môj pán profesor fyziky Vávra vydesil, keď som sa s ním v Brne po rokoch na nádraží pri rýchliku stretla: „Vy učíte fyziku? A to som vám vždy dával z fyziky dvojku, aby som nekazil vyznamenanie!“

(...) Našťastie po prázdninách som učila už len slovenčinu a biológiu. (...) Náhodou v dobe môjho príchodu na školu sa práve menil slovenský pravopis – zjednodušoval sa – a starší kolegovia protestovali, nepáčili sa im nové pravidlá. Mój vynikajúci riaditeľ Barnabáš Tkáč rozhodol: „Ty nepoznáš starý pravopis, aspoň sa poriadne naučíš nový! Máš skutočne výbornú triedu zo samých žiakov s vyznamenaním!“

Od septembra som bola triednou v šiestej A. Čoskoro som vyučovala slovenčinu nielen v tejto triede, ale i v ďalších vyšších triedach na úkor mojich predmetov, ale to mi neprekážalo. Každý deň som dávala diktáty – to som sa aspoň nemožila v ničom pomýliť. Žiaci boli najprv z mojej metódy vydesení, ale nakoniec sa radovali, že majú kopec známok a začalo ich to baviť. Veď som sa aj snažila vyberať zaujímavé texty! Tých diktátov na opravy z niekoľkých tried bolo denne dosť – urobila som trochu experiment, ktorý mal nečakaný úspech najmä u róm-

ských detí! Na začiatku školského roka som sa totiž snažila, aby vedľa seba v lavici sedelo vždy jedno rómske dieťa vedľa slovenského (či českého). Po diktáte si prehodili zošity, opravovali chyby červenou pastelkou podľa vzoru na tabuli, podpisovali sa. Obzvlášť rómskym dievčatám robilo dobre, keď mohli susedke výrazne začerveniť text! Kontrolu som potom previedla rýchlo.

Neskôr všetci písali výborné slohové práce. Škoda, že som si ich neodložila! Naozaj za krátku dobu som dokonalo ovládala spisovnú slovenčinu tak, až som vďaka tomu zažila nejednu humornú príhodu. Začínala doba antičechoslovakizmu. Musím však napísať, že ani raz som v našom zbere v tomto ohľade nezaznamenala čo len najmenšiu narážku, naopak, spievali na mňa samé chvály. (...)

U žiakov som mala mimoriadny rešpekt. Zavinila to istá smiešna príhoda. Učila som vtedy len krátku dobu. Po vyučovaní som pred školou uvidela v hlúčku vysmiatej mládeže jedného žiaka deviatej triedy, ako s rozkošou vytrháva muche krídla. Bol o hlavu vyšší než ja, ale dokázala som mu dať ľavačkou (v pravej ruke som mala nákupnú tašku) poriadnu facku. Pochopiteľne sa nesmeli používať telesné tresty, bola som však príliš rozčúlená. Na druhý deň ráno energicky kluše do školy jeho matka a volá z veľkej diaľky na školníka, či som v zborovni. Práve zvonilo na koniec prestávky. Ešte som bola na schodoch, a tak som sa vrátila dole v očakávaní nejstej budúcnosti (za podobný priestupok nám sľubovali vyhadzov).

A ona sa ku mne vrhla a nahlas jasala.

„To je ohromné, celý večer nám syn podrobne rozprával a predvádzal, akú ste mu dala! Veľmi pekne ďakujem.“ Obrátila sa na riaditeľa, ktorý mi bežal po schodoch na pomoc: „Predstavte si, pán riaditeľ! Syn hovoril – ona je maličká, no ľavačkou ma tak rafla, až som sa otočil!“ A dodala ešte smerom k riaditeľovi: „To je dobre, nás vôbec neposlúcha!“ Mala som naozaj o nečakanú reputáciu postarané. Ale bola som obľúbená všade.

Dievčatá začali nosiť stuhu uviazanú na blúzke ako ja. Riaditeľ sa smial, vraj vyzeráme ako internátna trieda. Chlapci sa veľmi snažili. Dokonca i rómske deti z okolitých dedín písali doma úlohy. Neboli vôbec hlúpe, aj na základnej škole mali dobré známky. Lenže v puberte začali mať iné záujmy. Boli však vždy vzorne upravené, čisté, až som obdivovala bielučkú chlapčenské košeľe (prané v rieke!). Nikdy nevyrušovali a nespúšťali zo mňa oči. Samozrejme, keď som sa opýtala na to, čo som práve vysvetľovala, tak boli mimo, usmiali sa – a nič.

Pri prechádzkach mi niektoré dievčatá vysvetľovali, že pochádzajú z rodín lepších, bielych Rómov – muzikantov. Zrejme zámožnejších, ich oteckovia vraj hrávajú v okolí na svadbách alebo oslavách. Bolo to pre mňa zložitá pochopiť, ale nevidela som v nich taký rozdiel. Snáď len v jednom, že títo školáci chodili do školy i v dobe dozrievania lesných plodov – malín, húb, čučoriedok – kedy sa celé rómske rodiny vypravovali do okolitých lesov na zber. A ja som mala povinnosť zistiť dôvod ich neprítomnosti. Dvojka zo správania za neospravedlnené hodiny rodičom neprekážala. „Dvojka je dobrá známka!“ komentoval to jeden otec.

Ako naschvál práve v mojej triede bolo ešte niekoľko výborných žiakov z baptistických rodín. Nesmeli chodiť do školy v sobotu, ako sa vtedy učilo, nemohli spievať (ani hymnu, čo bol časom problém) a cvičiť v teplákovke súprave ako ostatné dievčatá. Najviac však dievčatám prekážalo rodičovské nariadenie, že si nesmú vziať na blúzky mašličky ako ostatní. Boli to výborní žiaci, slušní – a ja som im musela dávať dvojku z chovania za neospravedlnenú dochádzku! Máme prosili, že môžu chodiť miesto soboty do školy v nedeľu.

Náhodne som raz pred žiakmi prehodila, že tak primitívne urobené ťaháky by počas môjho štúdia v Brne neboli obstáli (veď som im ich aj na začiatku hodiny pozbierala) a nakoniec sme sa stavili, že budú mať také ťaháky, ktoré neobjavím – a keď mi ich po hodine ukážu, nezhorším im známku. Od tej doby si pripravovali niekoľko ťahákov. Pod zošit, do puzdra, do rukávu, pod pijak, dokonca do mašličky pod krkom! Prosto, bola to hra pre obe strany – a nakoniec sa ukázalo, že dobrá, pretože viackrát si učivo písali doma drobným písmom na papieriky, a tak ho nakoniec výborne ovládali!“

Z publikácie Učila jsem ráda (1950-1962)
preložila K. Džunková

Na snímkach s pani Máriou Kostohryzovou
Katarína Džunková a Teodor Križka

Zmeny v geopolitickom usporiadaní sveta sú výsledkom meniacich sa pomeru síl vo svete, formovania nových štátov, politických a ekonomických zoskupení. V minulosti hranice sa menili územnými výbojmi aj rodinnými väzbami medzi panovníkmi. Dnes, v dôsledku rozvoja vedy a techniky, obchodu, priemyslu, dopravy, služieb, atď., dominuje ekonomická expanzia, financie, investície, svetový obchod.

V 19. a v 20. storočí zásadné zmeny v ekonomike a tým aj v spoločnosti, prebiehali v rámci dlhodobých, strednodobých a krátkodobých cyklov. Dlhodobé zmeny sa uskutočnili v intervale 40 až 60 rokov, krátkodobé 20 až 30 rokov a krátkodobé 4 až 6 rokov. Strednodobé a dlhodobé cykly znamenali zásadné zmeny v ekonomickom, politickom a tých aj v geopolitickom usporiadaní sveta.

V Československu od r. 1918/1919 v rámci strednodobého cyklu došlo k rozpadu štátu r. 1938/1939, k zmene spoločenského systému v r. 1948, k snahe zmeniť systém a k následnej intervencii vojsk Varšavskej zmluvy r. 1968 a k zásadnej zmene spoločenského zriadenia r. 1989. V r. 2017/2018 znova dozrieva nespokojnosť so situáciou, volanie po zmenách v spoločnosti. Mení sa aj pomer síl v rámci politického usporiadania sveta.

V Európe, súčasne hranice vychádzajú z usporiadania, ktoré bolo dohodnuté na základe:

- Vestfálskeho mieru v r. 1644 – 1648 v Munsteri a v Osnabrucku.

- Viedenského kongresu r. 1814/15. Kongres upravil hranice v súlade so zmeneným pomerom síl v Európe; položil základy modernej diplomacie, koncepcie rovnováhy síl.

- Versaillskej zmluvy z 28. júna 1919.

- Konferencie na Jalte 4. februára 1945 a Postupimskej dohody z 17. júla 1945.

- Stretnutia na Malte 2. a 3. decembra 1989. Podľa dostupných údajov, rokovanie na Malte neskončilo podpísaním protokolu. Existuje len záznam z rokovania, ktorý sa nachádza v Kongresovej knižnici USA, vo Washington D.C. a v archívoch ZSSR.

Zjednotenie Nemecka inicioval Helmut Kohl v rokovaniach s Michailom Gorbačovom. Francois Mitterrand aj Margaret Thatcherová mali zdržanlivý postoj k zjednoteniu Nemecka. Poliáci, vrátane Wojciecha Jaruzelského, mali výhrady, báli sa, že Nemci budú požadovať navrátenie

územia, ktoré po r. 1945 odstúpili Poľsku.

Na základe dohody na Malte sa predpokladalo, že koniec studenej vojny, rozpad východného bloku a ZSSR vyústí do unipolárneho sveta, dominantného postavenia USA vo svete. Vývoj ukázal, že pre to neboli vytvorené podmienky. Na prelome 20. a 21. storočia následne zmeny vo svete oslabili aj veľmocenské postavenie USA. Neoliberalizmus posilnil postavenie a úlohu elity transnacionálneho typu, multinacionálnych korporácií, v ekonomike a následne aj v politike. Expandujúce nadnárodné spoločnosti

Od bipolárneho k multipolárnemu

regulujú trhy peňazí, tovarov a služieb, prepájajú póly súčasného sveta.

Globalizácia a internacionalizácia výroby mení pomer síl vo svete v prospech nových mocenských zoskupení. Popri USA a EÚ, rastie význam Číny, Indie, Brazílie, Juhoafrickej únie, bývalých rozvojových štátov.

V r. 2017 sa na tvorbe svetového HDP podieľali: USA 15,5 %, Čína 17,7 %, EÚ 11,7 %, Japonsko 4,4 %.

Na vývoze tovarov a služieb: EÚ 26,5 %, USA 10,7 %, Čína 10,7 %, Japonsko 3,9 %.

Z EÚ sa exportuje hlavne do USA, z USA do Kanady, z Číny do USA, z Japonska do USA a z Ruska do EÚ, z Turecka a Indie do EÚ, z Austrálie do Číny.

V prírastkoch HDP Čína vykazuje 6 krát, India 4 krát, EÚ 1,5 krát vyššie prírastky ako USA. Oslabuje sa postavenie USA ako unipolárneho finančného centra, klesá kurz dolára. Znižuje sa podiel USA na rozvoji vedy a techniky v prospech EÚ a ázijsko – tichomorského regiónu.

Dnešné Rusko už nie je tým, čím bol ZSSR. Avšak Ruská federácia je stále štátom s najväčším územím, vlastní 50 % svetových zásob nerastného bohatstva je dôležitým subjektom svetovej politiky a hospodárstva. Nemôže sa podceňovať rastový potenciál, perspektívy rozvoja Ruska a jeho postavenie vo svete. Názorným príkladom je diskutabilný efekt sankcií,

ktoré Západ uplatňuje voči Ruskej federácii. Tieto popri nesporných negatívach na ruskú ekonomiku zrýchlili štrukturálne zmeny a rozvoj Ruska. Negatívne vplyvajú na export štátov, ktoré uplatňujú sankcie voči Rusku.

Výsledkom snahy exportovať demokraciu západného typu do ostatných štátov, hlavne arabských štátov, je destabilizácia, ozbrojené konflikty, nárast terorizmu, konfrontácia s islamom. Podľa Huntingtona, ktorý sa venuje tejto problematike, dochádza ku konfliktu civilizácií, ktorý prerastie do stretu civilizácií, nového usporiadania sveta a rastúceho napätia medzi zá-

pade problematické boli a zostali vzťahy Európskeho spoločenstva s Veľkou Britániou a s novými štátmi EÚ, ktoré vykazujú rozdielny stupeň ekonomického a politického rozvoja. Osobitné je postavenie USA a okolitého sveta. Oslabuje sa dominantné postavenie USA v prospech ostatného sveta.

USA podporovali vznik a vývoj integrácie v prepojení na členstvo v NATO, lebo:

1. videli v nej prekážku, ktorá bránila prenikaniu ZSSR na Západ;
2. lákal ich veľký trh, investičné príležitosti, možnosti vývozu tovarov a

služieb do jedného colného priestoru;

3. historicky USA a Európa sú si blízke, majú veľa spoločných znakov; globalizácia vzájomnú závislosť znásobuje;

4. pritom, jedným zo základných cieľov zahraničnej politiky USA bolo a je kontrolovať prepojenie rastúcej technickej úrovne Európy s prírodnými zdrojmi a pracovnou silou Ruska; ovládať prírodné zdroje Ruska.

90. roky znamenali nový impulz pre rozvoj EÚ. Vstupom nových štátov staré štáty EÚ získali nenasýtený trh v bývalých štátoch východného bloku. Západ využil tento trh na ekonomickú a politickú expanziu. Napriek pozitívam vyplývajúcim z integrácie, ukázalo sa, že EÚ je konglomerátom štátov, ktoré sú na rôznom stupni ekonomického a politického vývoja, majú vlastnú fiškálnu a menovú politiku, rôzne meny, nedostatočnú mobilitu pracovných síl, konkurujú si v snahe získať zahraničné investície, atď. Problematický je aj spôsob prijímania politických rozhodnutí, riešenia problémov, plnenia záväzkov členskými štátmi, absencia spoločnej armády.

Finančná kríza v r. 2008 zvýraznila slabé miesta vo fungovaní EÚ. Štáty, ktoré nekontrolovali finančný systém, menu, boli vystavené negatívnym dôsledkom opatrení iných štátov, Európskej komisie. Dnes preto prevláda v členských štátoch EÚ nárast ekonomického nacionalizmu, neochota vzdať sa fiškálnej politiky a zaviesť euro. Na druhej strane, pokiaľ sa má EÚ úspešne

rozvíjať, musí pôsobiť jednotne, ako superštat; vymedziť vzťahy voči USA, Rusku, Číne a ďalším centrálnym mociam.

Môžeme predpokladať, že EÚ nezanimá, zohľadní vzniknutú situáciu. Je málo pravdepodobné, že by EÚ prerástla do mnohonárodného štátu, rozhodujúceho hráča vo svete. Po Brexite zjednotený Nemecko mení rovnováhu síl v Európe; posilňuje si postavenie v EÚ a vo svete. Veľká Británia upevňuje väzby na USA. Francúzsko sa pokladá za európsky aj stredomorský štát, ktorý zastupuje aj záujmy štátov severnej Afriky. Od nových štátov EÚ sa vyžaduje funkčnosť ekonomiky zodpovedajúca potrebám jadra eurozóny.

Záverom môžeme konštatovať, že pokiaľ EÚ má uspieť, musí:

1. Pôsobiť ako jeden celok schopný úzko spolupracovať v hospodárskej, a politickej sfére. Nedeliť sa na jadro a ostatné členské štáty.

2. Riešiť vzťahy s USA, Ruskom a ďalšími regionálnymi zoskupeniami.

3. Vyjasniť postavenie Nemecka a Francúzska v EÚ.

4. Ďalšie členské štáty EÚ musia vymedziť vzťahy s Nemeckom a Ruskom a na tomto základe aj vzájomné vzťahy.

Riešenie uvedených a ďalších problémov umožní rozvoj integrovanej EÚ. Kedy a ako? Ťažko povedať. Veľa bude záležať od motivácie a chovania politikov, postoja štátov juhovýchodnej Ázie, ktoré sa stávajú rovnoprávnymi partnermi USA a EÚ. Pritom je zrejmé, že čoraz častejšie sa ťažko dosahuje globálne riešenie problémov, ktoré by podporovali všetky zúčastnené štáty. Hovorí sa preto o úpadku svetovej politiky, o čom svedčí aj nárast krízových a konfliktných situácií vo svete.

VLADISLAV BACHÁR

PRÍEMERNÉ MZDY A PLATY VO VYBRANÝCH ŠTÁTOCH EÚ ROKU 2015 V EURÁCH

Priemerné mzdy a platy	Priemerné dôchodky	
Nórsko	4 441	1 760
Dánsko	4 040	1 411
Nemecko	3 662	791
Rakúsko	3 221	1026
Anglicko	3 127	460
Francúzsko	2 736	1 128
Taliansko	2 183	1 141
Grécko	2 175	1 600
Česko	912	396
Estónsko	829	288
Poľsko	714	437
Maďarsko	703	332
Slovensko	692	351

65 rokov od popravy Pavla Valenta

Dňa 28. 3. 2018 uplynie 65 rokov, ako bol popravený na Pankráci v Prahe môj otecko Pavel Valent, narodený 27. 7. 1914 vo Zvolene. Pochádzal zo železničarskej rodiny zo Zvolena. Absolvoval štátnu odbornú školu kovorobnú v Banskej Bystrici. Vojenčinu slúžil na letisku v Nitre. Bol letec. V 40. rokoch pracoval na vysielateľoch ako vedúci. Pôsobil v Haniske pri Prešove a vo Veľkých Kostolnoch. V 50 rokoch bol zamestnancom Povereníctva vnútra v Bratislave.

Som najstaršia dcéra politických väzňov Pavla Valenta a Margity Valentovej, rod. Dankovej, narodená 26.4.1921. Mojih rodičov zatkli dňa 14.1.1952 v Bratislave na Vazovovej ulici č. 2, kde sme bývali. Boli sme tri deti, ja Gita 9-ročná, Helenka 7-ročná a Peťko 3-ročný.

Dnes sa všetko akosi podozriivo zakrýva pláštikom zabudnutia a nespomínania. Ti, čo bičovali, žalárovali, si vynucujú, aby sa o slovenskom mučeníctve nehovorilo. Dobré by sa im spalo, keby mučeníci nespomínali.

Keď terajší právnicki – slovenskí a hociktorí iní preštudovali trestné spisy mojih rodičov zhrzli sa nad právnickou naivitou, ale aj zloduštvom komunistickej justície. V podstate išlo len o napomáhanie k úteku za hranice môjmu krstnému otcovi Vojtechovi Dankovi (maminmu bratovi). Po novom procese v roku 1969 vyniesli oslobodzujúci rozsudok avšak môj otecko sa ho už nedožil, lebo ho popravili na Pankráci v Prahe dňa 28.3.1953 o 5,35 hod mu dával kat povraz na hrdlo. Jeden pán z Čierneho Balogu nám

písal, že otecko chcel veľmi žiť a nechcel, aby ho popravili, tak si v cele na Pankráci pichal hrdzavý klíncek do nohy, aby mu ju amputovali. Myslel si, že bez jednej končatiny ho nemôžu popraviť. Ale vtedy nič neplatilo! Na popraviisko išiel na vozíku.

Mamičku odsúdili na doživotie, potom na 25 rokov a z väzenia sa dostala domov dňa 29. 1. 1959. Vo väzení bola sedem a pol roka. Okrem mojih rodičov boli zatknutí aj ujo Imrich Danko (mamin brat). Bol odsúdený na 8 rokov a celých 8 rokov bol nevinne vo väzení. Tiež starý otec Gabriel Danko (mamin otec) bol odsúdený na 11 rokov a odsedel si 7 a pol roka. Človeku ide mráz po chrbte, za útek cez hranice a zničia celú rodinu.

To nebol súd, ale obyčajná vražda. Rodičia boli obžalovaní z napomáhania nepriateľom nášho zriadenia k úteku za hranice, čo sa považuje za pokus zničiť alebo rozvrátiť ľudovodemokratické zriadenie, a to je príprava III. Svetovej vojny.

Po nežnej revolúcii som pátrala, kde je otecko pochovaný, aby som mu po toľkých rokoch mohla na hrob položiť aspoň kyticu kvetov. Dňa 15.4.1992 som sa na cintoríne v Ďablicoch pri Prahe dozvedela od vedúceho cintorína, že všetky údaje o pochovaných politických väzňoch boli zničené a nič sa o tom už nedozviem. Pekne si komunisti zahladzovali stopy. Cintorín, kde boli politickí väzni pochovaní, bol vtedy neudržiavaný a hroby boli prepadané a boli označené len číslami.

Teraz je cintorín obnovený a meno môjho otecka

je na náhrobnom kameni. Kde presne leží, však už nezistíme. Je pochovaný spolu v jednom hrobe s tromi politickými väzňami, a to s J. Hikadom, J. Melkusom a G. Smetanom. Žiadna truhla, iba "pytel" – vrece.

Celý náš majetok nám bol skonfiškovaný. Keď sa mamička mala vrátiť domov, nemala sa do čoho obliecť. Musela som jej oblečenie kúpiť. Dňa 5. 11. 2000 naša okresná pobočka politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja v Žiari nad Hronom odhalila mojej rodine pamätnú tabuľu v Ladomerskej Vieske.

14.11.2017 bude pre mňa nezabudnuteľným dňom, kedy som z rúk pracovníčky Národného archívu v Prahe obdržala dve obálky, kde boli listy od otecka, ktoré napísal pred popravou dňa 27. 3. 1953 nám deťom a mamičke. Listy boli uložené 64 rokov v archíve a pracovníčka ich našla počas práce. Dve obálky mi odovzdala osobne.

MOJE KRÉDO:

Nikdy viac nedopustiť totalitný režim.

Mladú generáciu vychovávať k láske a úcte voči blížnemu, k vlasti a k národu.

Aby naša história hovorila pravdu a nič nezamtlčovala. Kruté osudy ľudí majú byť mentom pre budúce pokolenie.

MARGITA ZIMANOVÁ, rodená Valentová

Ľudia ako pokusné zvieratá

V minulom čísle sme priniesli spomienku na kňaza Alexandra Šindelára. Dnes prinášame ukážky z článkov počas jeho pôsobenia.

Časy, ktoré žijeme, sú tak ťažké, že sa na ťažšie ani nepamätáme. Pojem nezamestnanosti, ktorý bol pred vojnou pojmom skoro neznámym, nadobúda stále hroznejšieho významu. V starých dobrých tých časoch nezamestnaní boli len ľudia, ktorí neboli hodní dôvery, darebáci, lotri. Dnes táto obľuda nezamestnanosti denne hltá množstvo nových svojich obetí. Až shroziame sa, keď čítame, že v Pešti je každý štvrtý človek nezamestnaný – a nielen tam, nie je to oveľa lepšie ani inde, ani u nás. Nezamestnanosť strašne stúpa, že čoskoro sa dožijeme azda aj toho, že väčšina obyvateľov bude nezamestnaná a zamestnaná len menšina.

V tých zlých časoch mnohí ľudia, aby nezomreli hladom, prijímajú hocijakú robotu. Koľkí bývalí úradníci pracujú dnes ako robotníci, koľko inteligentov vyšlo na žobrácku palicu.

Zaujímavý, ale spolu aj hrozný spôsob zárobku nám ukazuje náš obrázok. Títo anglickí robotníci v Londýne sa prepožičali na to, aby na nich vyzkušovali, že nakoľko sú dobré ochranné masky, nakoľko zachráni človeka pred smrťou hroziacou z otravných plynov. Dobré

vidieť na obrázku ako priamo z plynových kotlov ide rúra do masky, z ktorej títo robotníci dýchajú do seba maskou prečistený vzduch.

Hrozná je na to aj pozrieť. Keď si pomyslíme, že sú azda medzi nimi aj otcovia rodín – a každý z týchto úbožiacov, z týchto úbohých ľudských pokusných zvieratok je v každej chvíľke vystavený možnosti istej, bolestnej, útrapami plnej smrti.

Človek ani nechce veriť, že sa ľudia aj na niečo takéhoto podujmú. Veď stačí na tej maske najmenšia chyba, najmenšia škáročka a znamená to pre nich istú smrť.

Veru, hrozný je spôsob zárobku, ktorý je odmenený síce veľmi vysokou mzdou – ale čo z toho!

Je to ozaj tragédia našich, strašných časov, keď človek, aby mohol žiť, stáva sa vlastne pokusným zvieratkom, na ktorého živote nezáleží, ktorého používajú len k vyskúšaniam plynových masiek.

Keď sa na ten obrázok pozremo, musí nám sovrieť srdce. V tých robotníkoch, ktorí na lutrii postavili svoj život, aby si zarobili na každodenný chlieb, musíme vidieť poníženeho, dôstojnosti svojej pozbaveného človeka. (Sch.)

Zdroj: Pútnik. Časopis slovenských katolíkov. Vydáva Spolok Sv. Vojtecha. Roč. XXIV, január 1933, s. 5

Bojkot proti židom v Nemecku

V minulých dňoch bol v Nemecku veľký bojkot proti židom, o ktorom ste v denných novinách iste všetci čítali. Tento bojkot bol, vraj, odpoveďou na protinemecké štvárenie židov na celom svete. My nijako neschvaľujeme násilie a postup, akým sa tento bojkot na mnohých miestach dial, hoci musíme uznať, že židia iste nie sú na tom tiež bez všetkej viny. Po celom svete začaly ohlasovať bojkot proti nemeckému tovaru a na toto sa Hitler odhodlal k hroznému bojkotu, ktorým veru všetkých židov zastránil, čo bolo vlastne podmienkou zrušenia bojkotu. Židia si na pr. aj v Anglicku počínali príliš smeľe. V Londýne tiahli vo veľkých sprievodoch na čele ktorých boli nesené ohromné tabule s nápisom: „Nekupujte od surových Hunov“, „Bojkotujte protizidovských nemeckých štváčov.“ V židovských obchodoch boli vyvesené plakáty s nápisom: „Židovstvo svete vypovedá Nemecku vojnu“, „Bojkotujete nemecký tovar“. A potom aj samo chovanie sa židov v Nemecku nebolo také, aké malo byť. Maly v rukách najlepšie pozície. Ohromné percento lekárov a advokátov bolo židia, čo nebolo v nijakom pomere k ich počtu v Nemecku.

Zaráža nás v tejto veci len jedno. Divíme sa, ako sa celý svet hneď, najmä tlač, ozval na obranu prenasle-

dovaných židov. Nedivil by sme sa tomu, veď je reč o chránení ľudí, ktorých napadajú, alebo, povedzme, aj prenasledujú – a takých hájiť je vždy čestná vec. Ale vo veci je háčik!

Či sa tá celá tlač, všetky slávne slobodomurárske tlačové kancelárie takým krikom ozvaly aj proti prenasledovaniu kresťanstva v Rusku, proti vraždeniu katolíkov v Mexiku, proti páleniu kláštorov a vyhnaniu jezuitov v Španielsku? Vtedy slávne tlačové kancelárie sveta alebo mlčaly, alebo sa len výnimocne, kde-tu slabo ozvaly! Aj naša slávna tlač v Československu vtedy sa vôbec nerozčuľovala – veď šlo len o katolíkov, o nenávidených rímanov, ale teraz, zle nedobre nadáva na Nemecko, nevyberajúc v nijakých výrazoch.

Opakujem, neschvaľujeme nemecké násilie, ako neschvaľujeme násilie nijaké – ale nad týmto zjavom sa musíme hlboko zamyslieť, poučiť sa a tak poznávať slávnú pokrokovú tlač. To je všetko práca pánov slobodomurárov. Ó kedy budú vedieť katolíci sveta tak svorní byť ako židia?!?

(-z)

Zdroj: Pútnik. Časopis slovenských katolíkov. Vydáva Spolok Sv. Vojtecha. Zodp. redaktor Alexander Šindelár. Roč. XXIV, máj 1933, s. 9.

V minulom roku na kongrese, ktorý bol vo Viedni, vyhlásil Dr. Wiesinger, cisterciacký opát, že pápežský okružný list Quadragesimo anno celkom odmieta kapitalizmus, a to z týchto príčin:

1) Okružný list zavrhuje takzvané zárobkové hospodárenie a pripúšťa len také, ktoré vyhovuje potrebám. Kapitalizmus je však hospodárenie, ktoré má len jediný cieľ a to zárobok. Zárobok je teda hlavným cieľom kapitalistického hospodárskeho systému, a nie potreba.

2) Okružný list odsudzuje slobodné hospodárenie, najmä však voľnú konkurenciu, ktorá nemôže byť vedúcou zásadou hospodárenia. Žiada, aby bol do hospodárskeho života uvedený

Podporuje pápež kapitalizmus?

právny a spoločenský poriadok, ktorý by bol vedený spravodlivosťou. Kapitalizmu však životným cieľom je voľná konkurencia, ktorá ničí slabšieho.

3) Okružný list je proti tomu, aby sa stal hospodársky poriadok (systém) všeľadným. Kapitalizmus však chce hromadenie majetku, kartely a trusty, aby zvýšil čistý zisk.

4) Okružný list žiada v smysle spravodlivosti pre robotníka takú mzdu, ktorá by odpovedala hodnote jeho práce. Aj to je v kapitalistickom hospodárení nemožné.

5) Preto žiada pápež oslobodenie proletariátu, čo je v dnešnom poriadku nemožné.

V duchu tohto pápežského okružného listu je povinnosťou katolíkov bojovať proti takému vlastníctvu, ktoré neuznáva svoje povinnosti. Tí, ktorí nič nemajú, chcú odstrániť akokoľvek vlastníctvo. Tí, ktorí majú, bránia svoj majetok, ktorý dľa prirodzeného práva je nedotknuteľný. Okružný list však odmieta obidva tieto názory: vlastníctvo a vlastnícke právo nie sú neobmedzené, ale majú osobný a spoločenský význam. Vlastnícke právo je obmedzené spoločenskou spravodlivosťou. Každé zneužitie vlastníckeho práva je hriechom protispoločenskej spravodlivosti. S tohto katolíckeho hľadiska vyplýva, že katolíci prisudzujú štátu právo, aby vystúpil proti lichváreniu s úrokami a dividendami, proti vysokým mzdám a dvojitému platu, aby zdaniel prepych a zaviedol dľa toho dane. Štátu prisudzujú katolíci právo siahnuť na majetok, keď je to potrebné v záujme celého štátu. Katolíci čakajú od štátu, že znemožní prácu žien okrem domova a práce pri deťoch. Nech sa omedzí majetok i dôchodky, nech sa zavedie verejná kontrola hospodárskeho života. Štát nesmie ísť ale tak ďaleko, aby zrušil všeobecne akokoľvek súkromný majetok, na čo nemá práva, ale nesmie ani pripustiť, aby kapitalizmus jedných ožbrojoval druhých.

Zdroj:

Pútnik. Časopis slovenských katolíkov. Vydáva Spolok Sv. Vojtecha. Zodp. redaktor Alexander Šindelár. Roč. XXV, február 1934, s. 2.

Ó aká radosť katolíkom byť!

V Rusku toho roku v noci zo 7. apríla (Biela sobota) na 8. apríla (Veľká noc) stalo sa niečo hrozného.

Medzi Ruskom a Rumunskom tečie veľká rieka Dnester. V noci pred Veľkou nocou slávilí Rumuni v prírode Veľkú noc so spevmi a modlitbami. Na druhom brehu rieky tisíce Rusov kľáčali a počúvali s radosťou a bolesťou modlitby a spevy Rumunov. Veď oni sami nesmeli Veľkú noc sláviť. Tu razom prišli na koňoch celé kompánie ruských, bolševických vojakov, začali z guľometov strieľať na modliacich sa ľudí a zavraždili nemilosrdne niekoľko sto modliacich sa mužov a žien.

Aký nešťastlivý je národ, ktorému vezmú náboženstvo, ako sa to stalo na pr. v Rusku. Bez Boha niet pravého šťastia. Bez Boha stanú sa ľudia horšími od divých zvierat. Tygri, ľvi, hadi sú často lepší ako nevereckí, bezbožní ľudia.

Najhoršie sa vodí deťom v krajine, v ktorej sa ľudia stali nevereckými, ba Boha nenávidiacimi. Starší príklad na to sú deti ruské, kde mnohí z nich stali sa malými zločincami, lebo vyrástali bez náboženstva a mizerne na vniroč vyšly.

Úprimnú sústrasť má s tými deťmi sv. Otec. Chcel by im pomáhať a prosil, aby mu deti modlitbami pomáhali. Preto vyzval deti, aby v deň prvého prijímania sv. Terezky Ježiškovej, 8. mája, sv. prijímanie obetovaly za ruské deti.

Bárby sme aj my s očami nášho vrelmilovaného sv. Otca pozeraly na pomery ruské, ale nielen ruské ale aj naše a ešte zavčasu sa spamätali, čo sa to robí okolo nás a medzi nami. Pozrime len, ako sa v našich školách pomalúčky, ale iste odsudzuje od Krista a od jeho sv. Cirkvi.

To zlé zrie, ale ako. Zhnije! Otvorme svoje oči, napomína nás sv. Otec!

Pomáhajme modlitbami, aby sa dobrý Pán Boh smiloval nad ruskými deťmi a nad deťmi našimi, aby deti poznaly Ježiša, slyšali o svätom náboženstve a podľa toho mohli žiť a šťastlivými sa stali.

Ó, akými šťastnými by sme my boli, keby naše deti poznaly, že sú deťmi katolíckymi. A aká hrôza, keby prestaly byť katolíckymi!

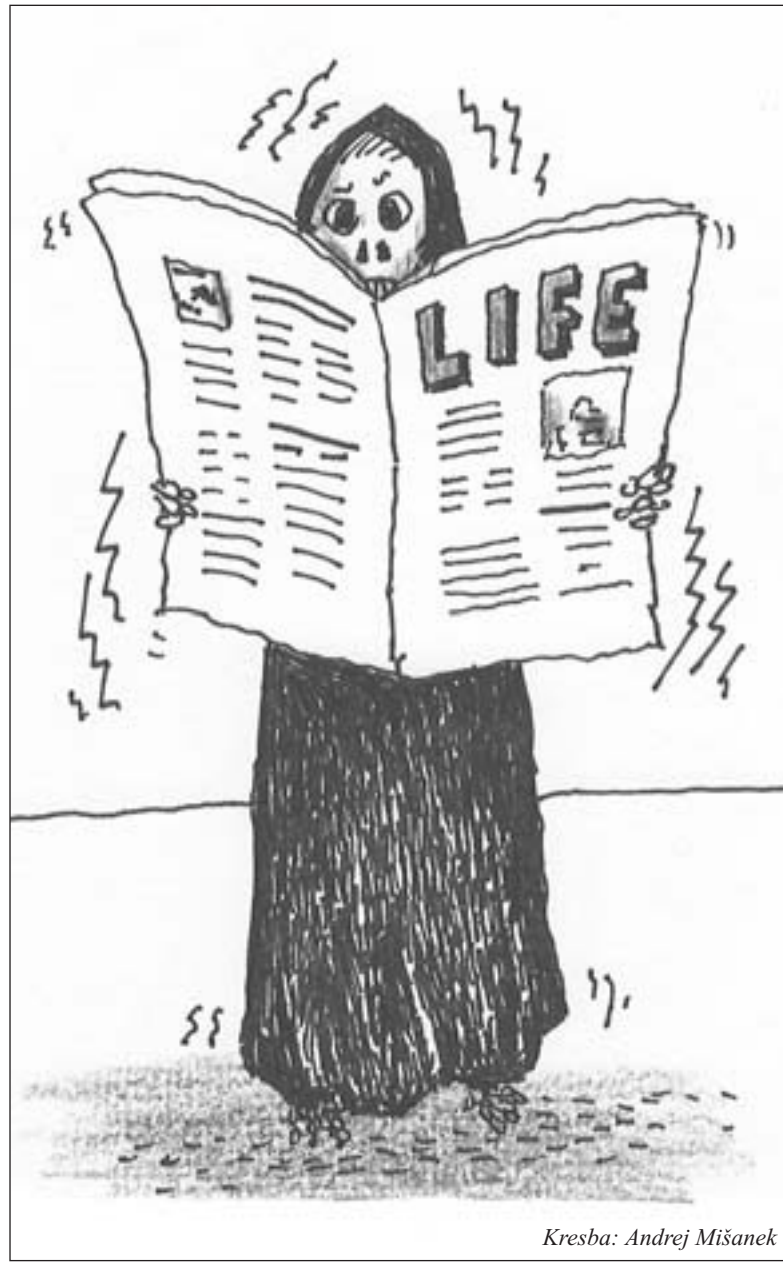
Rodičia, pomáhajte sv. Otcovi, vo vašich rodinách, aby vaše detky nikto neurval tomu najdrahšiemu Spasiteľovi, ale zostaly Jemu verné.

Zúri veľký boj o dieťa. Budme si toho vedomí. Daj, Bože, aby sme neboly slepotou potrestaní.

Zachovajme deti Kristu Pánu a našej Cirkvi svätej katolíckej!

(Aleš)

Zdroj: Pútnik. Časopis slovenských katolíkov. Vydáva Spolok Sv. Vojtecha. Zodp. redaktor Alexander Šindelár. Roč. XXI, jún 1934, s. 1.

Kresba: Andrej Mišanek

KULTÚRA

Dvojtyždenník závislý od etiky
Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava
Telefón: 0911 286 452
Vydáva Factum bonum, spol. s r. o.
Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.
IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: Július Binder – Šéfredaktor: Teodor Križka – Cena jedného čísla je 1.50 € – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronickú adresu: ganisinova.renata@slposta.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164,

820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlač@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevýžiadané rukopisy nevraciam. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – Internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk – ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

Najnovšie historické poznatky o Slovákoch spojené aj s genetickým výskumom DNA dostávajú náš národ, našich predkov do nového významného dejinného postavenia. V kruhoch slovenských historikov sa začína veľmi opatrne hovoriť o postavení Slovákov v dávnoveku a dlhovekosti Slovákov v európskom priestore. Slovenskí historici Hrabovec, Homza, Mrva, Mulík, Lacko a iní ďalší roduverní Slováci a Slovenky sa vo svojich prácach odvolávajú na novodobé historické poznatky získané svojimi vedeckými bádaniami a štúdiom v historických archívoch Európy a sveta. To, že európska elita historikov pri svojom historickom bádani nechce pripustiť a nevie stráviť výsledky najnovšieho vedeckého bádania, ktoré Slovákov identifikuje v európskom priestore vo veľmi významnom postavení, je vcelku pochopiteľné. Výskumy sú podľa tzv. nacionalistických historikov v Európe len vtedy vierohodné a prijateľné, keď zapadajú do celkovej historickej koncepcie národa, z ktorého daný historik vzišiel. Čím väčší európsky národ, tým väčší odpor proti novodobým poznatkom z prepisovania histórie Európy. Vmiešavanie sa genetiky do histórie spojené s výskumom DNA je podľa nich takmer šarlatánstvo. Dôvod takéhoto správania tkvie výlučne v ještnosti (pýche) historika, vtedy, keď je nabúraná jeho národná (šovinistická) hrdosť.

Z môjho pohľadu sa na Slovensku prejavuje málo pochopiteľná nesmelosť či absencia odvahy našich historikov (SAV) ako aj politikov pri zviditeľňovaní týchto novodobých historických poznatkov o dávnovekosti slovenského národa, nehovoriac už o prezentovaní týchto poznatkov pred európskou a svetovou historickou verejnosťou len preto, aby sa (ne)dostali tieto historické poznatky do povedomia európskych národov a sveta. To by narušilo doterajšiu historickú hegemoniu tzv. vyvolených európskych národov. Myslím si, že naši historici, česť svetlým výnimkám, trpia buď komplexom politickej korektnosti alebo syndrómom malosti, nevynímajúc z toho istého hodnotenia našich kompetentných, často slaboduchých alebo primitívnych politikov.

Hlavne u žurnalistov a ich vrchnosti je zakopaný pes celého problému. Dosiaľ som sa nestretol s ucelenou diskusiou historikov vo verejnoprávnej RTVS o tomto probléme (aj keď len parciálne a na pokračovanie), kde by historici vykladali a obhajovali svoje poznatky o dávnovekosti slovenského národa pred vlastným národom, čo by zodpovední politici aj náležite zastrešili. Nemôžeme ponechať také významné rozhodnutie, ako je cieľavedomé informovanie národa o jeho slávnej minulosti na televíznych obrazovkách na nejakého súdruhá Míku, pretože už vieme, ako sa v tejto veci zachoval a nemôžeme urobiť tú istú chybu u podobného Truhlíka (áno, ako toho z knihy Ferdo Mravec), aký dnes šéfuje v RTVS. Za polroka od svojho zvolenia neurobil na žiadnom z verejnoprávnych televíznych kanálov v tomto smere zhola nič.

Poslednou kapitolou môjho rozhorčenia je naše úbohé školstvo. Načo máme, prosím, riaditeľov škôl a učiteľov dejepisu, keď taká dejinne významná vec Slovákov sa na školách neučí? Výhovorka: „Nemáme to v školských osnovách“ je taká istá, ako prípadné pristátie ľudskej posádky na Marse, o ktorom by sme informovali žiakov až po zakotvení tejto skutočnosti v školských osnovách.

Samostatnou kapitolou je kresťanstvo a viera v Boha u našich predkov.

Toto, čo som doteraz uviedol, nie je, prosím, samoúčelné. Je to úvod k jednému veľkému historickému poznatku o slovenskom národe, o jeho dávnovekosti, o jeho kresťanských koreňoch, o ktorých málo Slovákov vie, a o ktorom sa na školách len vďaka politikom a politickej korektnosti vôbec neučí. Prečo? Strach! Čo na to

povedia Nemci, Francúzi, ba dokonca Maďari?

Prvé dve historické skutočnosti uvedené v tomto článku:

1. Viete, kedy vzniklo prvé kráľovstvo Slovákov a kto bol ich prvým kráľom?

2. Viete, kedy sa započalo so šírením kresťanstva na Slovensku? Odpoveď:

Ad 1. Prvým historicky doloženým štátnym útvarom na našom území bolo Vanniovo kráľovstvo (v rokoch okolo 19-21 až 50-51 po Kristu), ktoré spomína aj Anton Semeš vo svojej knihe „Nie sme tu odvčera“.

Ad 2. Prví kresťanskí misionári (vierožvestovia) na území dnešného Slovenska boli Syrus a Juventius. Mená objavili v starých spisoch Historia Gentis

obdobia je začiatok pokresťančovania národa žijúceho pod vládou Kvádov vo vtedajšom Vanniovom kráľovstve. Takáto forma pokresťančovania trvala aj po skončení vlády Vannia. V historických záznamoch je uvedené, že nad Dunaj, už apoštol Peter, učeník Kristov za vlády cisára Claudia (41 až 54 po Kristu), poslal Kvádov po dohode s Vanniovým kráľovstvom misionárov Syra a Juventia. Tí hlásali Kristovo učenie na tomto území z nitrianskeho Zobora, kde dostali k tomuto účelu miesto, Perúnovo božisko.

Nech nazývali v minulosti historici a kronikári pôvodných obyvateľov nad Dunajom medzi riekami Morava a Tisa akokoľvek, či Kelti, Markomani, Kvádi, Svěvi (Suevi), Slávi, Sloveni, vždy

kráľovstvá existovali?“ Asi neviete a neuhádnate. Nijaké!

Prečo sa tento historický poznatok hromadne nepublikuje v slovenských časopisoch? Prečo sa o ňom nevedú diskusie v RTVS? Prečo sa o ňom neučí na hodinách dejepisu na školách? Prečo nie je súčasťou príhovoru (kázni) slovenského kresťanského duchovenstva?

Nech si čitateľ odpovie sám.

Isto sa zhodneme na tom, že slovenskému národu chýba to, čo je už v úvodnej časti článku uvedené. Hlavne však spontánna hrdosť na dejiny svojho národa. Tejto hrdosti už dávnejšie bráni a neguje ju, hlavne po vstupe do EÚ, pomýlená internacionalistická novinárska klika v tzv. mienkotvorných masmédiách každého

tá háved' nakopená v mnohých neziskovkách za výdatnej pomoci mienkotvorných masmédií. Ich výlučným cieľom sa stalo vybudovanie multipolárneho sveta plného nič neznamenajúcej ľahko manipulovateľnej ľudskej masy, novodobých otrokov bez vlastného názoru, oslobodeného od morálky, mravov a viery v Boha.

Pochybovačom o misii Syra a Juventia z Ríma pripomínam tieto nevyvrátiteľné fakty :

1. Argument na konci lista pápežovi s prosbou o vyslobodenie arcibiskupa Metoda z nemeckého väzenia: „Veď naši otcovia prijali vieru od svätého Petra.“ (Veľkomoravské legendy)

2. Nestor z Kyjeva : „ Sviatyj Pavel chodil po obegich Moravach.

(Zátiskej a našej Vyšnej)

3. „Napomínáme Vás, milí, aby ste tak (všetko) zachovávali, tak verili, ako naši predchodcovia (pápeži) ... od začiatku učili vašich predkov.“

(List Jána VIII. Svätoplukovi r. 879)

4. Slovánske krajiny prijali kresťanstvo už v dobe apoštolov (Petra a Pavla).

(List Jána X. Tomislavovi, kráľovi Dalmácie r. 925)

5. Reč sv. Sávu v Ríme r. 869 pri pohrebe sv. Cyrila.: „Prelietali si oné kraje sťa orol, drahý Pavol ...“

(Sáva – In: Slováci, apoštolí Slovanov, str. 147. Bratislava, 2017)

Volne spracované podľa najnovších dostupných historických dokumentov o živote našich predkov Slovanov na území dnešného Slovenska.

JOZEF MIKUŠ ST

Dávnovekosť Slovákov a počiatky nášho kresťanstva

Slavae profesori Juraj Papánek a Štefan Šmálik.

VANNIOVO KRÁĽOVSTVO

Vďaka starovekým historikom, Strabónovi, Ptolemaiovi, Pliniovi st., Marcellinovi a hlavne Tacitovi vieme, že v rokoch 19 až 9 pred Kr. obsadil vtedajší rímsky cisár Augustus (27 pred Kr. až 14 po Kr.) oblasť dnešného východného Rakúska a Zadunajsko. Obsadené územie pričlenil k rímskej provincii Illyricum. V neskorších rokoch vlády rímskeho impéria na tomto území sa pre túto provinciu ustálil nový názov Panónia. Severná hranica tejto provincie zvaná „Limes Romanus“ siahala od ústia Moravy po Dunaji až po riekú Ipeľ, čo je vlastne južná hranica dnešného Slovenska. V roku 6 pred Kr. sa pôvodné kmene žijúce na obsadenom území vzbúрили proti Rímu a táto vzbura bola zhruba po 2 až 3 rokoch potlačená rímskymi légiami pod vedením rímskeho vojvodu Tiberia. Rimania tu potom v susedstve našich predkov žili vyše 400 rokov.

Rím po okupácii provincie Panónia začal s mierovými rokovaniami s kmeňmi žijúcimi na severe za hranicou Limes Romanus (v tzv. „Barbariku“), ktoré sa po úspešnom vyjednávaní stali „federátmi“ Ríma, čiže jeho vazalmi. Rimania nazývali obyvateľstvo žijúce na tomto území „Kvádi“. Boli to roky pokoja až takmer do konca I. storočia. Potom začala I. markomanská vojna. V mieri sa obchodovalo, za vojen bojovalo. Kmene spoza Dunaja sa bránili vždy vtedy, keď sa Rimania pokúšali vojensky preniknúť a budovať pevnosť Kelemanciu na ich strane vedľa dunajského brodu (Brigetio).

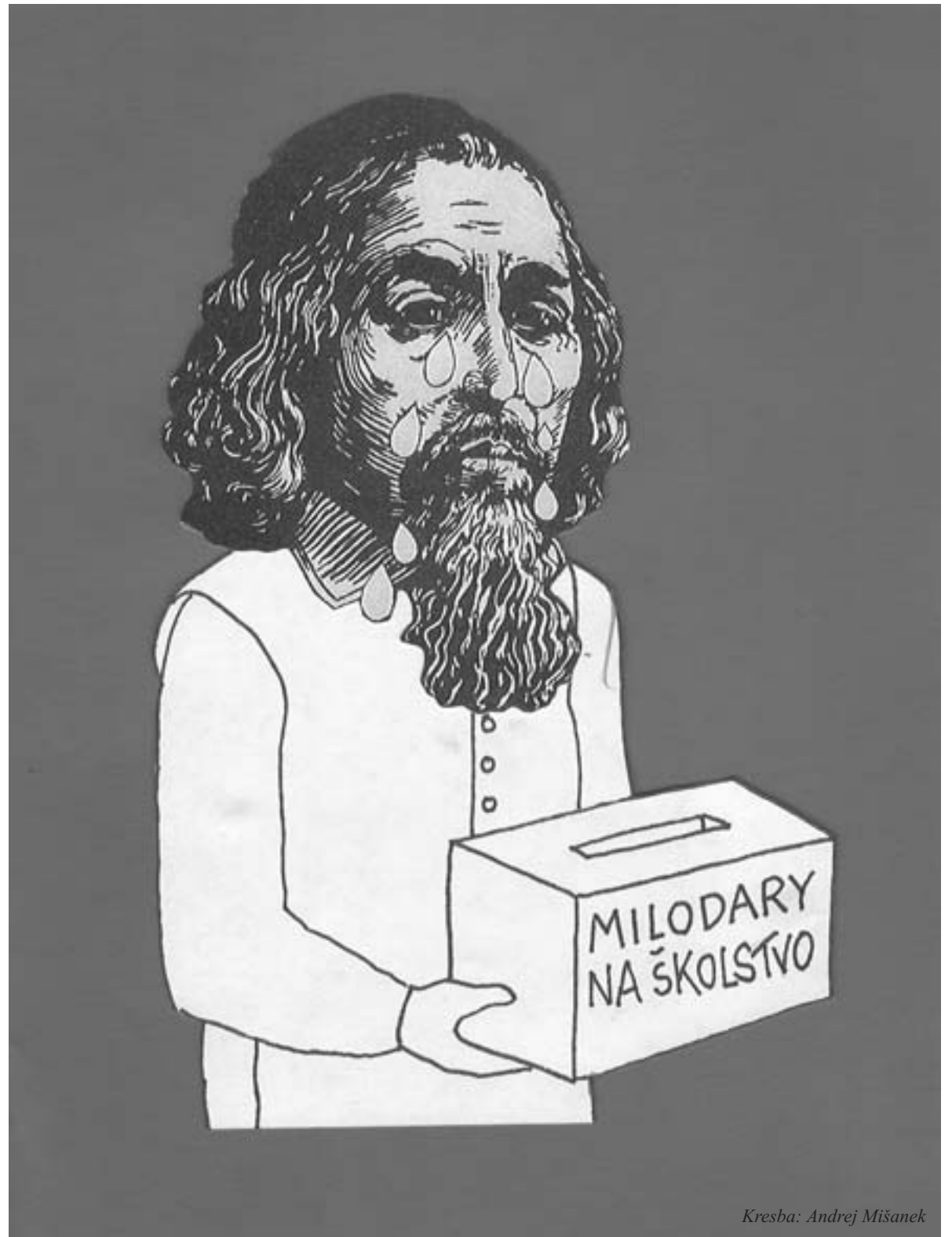
V roku 19-21 po Kristu za vlády cisára Tiberia (14 až 38 po Kristu), syna cisára Augusta s jeho treťou manželkou, toho cisára, ktorý v roku 6 pre Kristom viedol rímske légie proti vzbúreným kmeňom v Illyricu, bol Kvádov dosadený Rímom kráľ menom Vannius (Vannio). Rímsky historik Tacitus napísal, že kvádske Vanniovo kráľovstvo siahalo od rieky Morava až po riekú Tisa (20 až 120 po Kristu) severne od Limes Romanus. Vannius (Rex) bol kráľ slávny a obľúbený. Po 30 rokoch vlády ho okolo roku 50 po Kristu zvrhli jeho vzbúrení synovci Vangio a Sido. Vannius bol v bitke proti vzbúrencom zranený a následne Rimani loďou po Dunaji prepravený do správneho strediska Panónie do Carnunta (dnešný Petronel Carnuntum v Rakúsku). Svoj život dožil na západnom brehu Neuziderského jazera (Neusiedlersee v dnešnom Rakúsku).

Veľmi dôležitým poznatkom z tohto

to boli podľa novodobých genetických výskumov (zistení) DNA z vykopávok už od obdobia neolitu, t. j. 6000 rokov pred Kristom až podnes, geneticky tí istí ľudia, Sloveni – dnes Slováci.

Na záver ešte jedna otázka pre čitateľa?: „Aké štátne útvary na území Európy v tom čase okrem Ríma a Vanniovo

druhu. Chorobne masíruje verejnú mienku multikulturalizmom, antinárodovectvom, sekularizmom atď. Láska k národu, k vlasti, alebo nedajbože viera v Boha je nežiaducim a nebezpečným prvkom doby. Komunistický ateizmus bol v tejto veci len slabým odvarom toho, čo dnes produkujú kaviarenski povalači, slniečkari a všetka

Kresba: Andrej Mišanek